

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI
MÜZİK BİLİMLERİ BİLİM DALI

KARACAOĞLAN'IN ESERLERİ ÜZERİNE MÜZİKAL ANALİZ
ÇALIŞMASI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mahmut TARHAN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Tuğçe KAYNAK

KASIM-2016
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI
MÜZİK BİLİMLERİ BİLİM DALI

KARACAOĞLAN'IN ESERLERİ ÜZERİNE MÜZİKAL ANALİZ
ÇALIŞMASI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mahmut TARHAN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Tuğçe KAYNAK

KASIM-2016
KIRIKKALE

KABUL – ONAY

Yrd. Doç. Dr. Tuğçe KAYNAK danışmanlığında Mahmut TARHAN tarafından hazırlanan “Karacaoğlan’ın Eserleri Üzerine Müzikal Analiz Çalışması” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

03/11/2016

Doç Dr. <u>Öz</u> ğur ÖZTOSUN ÇAYDERE (Başkan)	
Yrd. Doç. Dr. Tuğçe KAYNAK (Danışman)	Yrd. Doç Dr. Zeynep Deniz UYAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../20..

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Karacaoğlan'ın Eserleri Üzerine Müzikal Analiz Çalışması" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

Tarih

03.11.2016

Adı Soyadı

Mahmut TARHAN

ÖNSÖZ

Bu çalışmamın hazırlanmasında, lisans ve yüksek lisans programlarında öğrencisi olduğum yardımlarını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tuğçe KAYNAK hocama, katkılarını ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Öznur ÖZTOSUN ÇAYDERE hocama, yardımlarından dolayı okul arkadaşım Mehmet Erman METE'ye ve her zaman yanımda olan beni ben yapan aileme, dostlarıma, öğrencilerime sonsuz teşekkür ederim.

Mahmut TARHAN

ÖZET

İnsanlar yaşadıkları süreç içerisinde kendilerini çeşitli yollarla ifade ederler. Bu ifade yollarından biri de müziktir. Müzik; insanların duygu, düşüncelerini veya etkilendiği bir olayı ezgilerle anlatma sanatıdır. İnsanlar acıyı, sevinci, aşkını, özlemi ve daha birçok konuyu müzik aracılığıyla anlatmıştır. Bu araştırma da, Türk Halk Müziği ozanlarının önde gelen isimlerinden olan ve 17.yy' da yaşamış Karacaoğlan'ın şiirlerinde sözel olarak anlatılmak istenen duygu ve düşüncelerin incelenmesi, bestelenmiş eserlerinin dinleyenler üzerindeki duygusal etkileri, notaya alınan eserlerin müzikal yönden incelenmesi ve bestelenmiş olan eserlerinin tartımsal olarak prozodi uyumu incelenmiştir. Bu çalışmada nitel ve nicel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yöntemi ve amacı bakımından tarama modeli ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın evreni ozan-âşık ve eserleri, örnekleme ise tesadüfî örnekleme yoluyla belirlenen bestelenmiş 11 eseri oluşturmaktadır. Karacaoğlan'ın 11 bestelenmiş eserinin tartımsal olarak prozodi uyumunun tespiti yapılmış ve şekiller üzerinde gösterilmiştir. Karacaoğlan'ın şiirlerinde, halktan geldiği ve gezgin bir insan olduğu gözünün yükseklerde olmadığı ağırlıklı olarak aşk, hasretlik, gurbetlik, ayrılık acısı, yalnızlık konularını işlediği görülmektedir. Karacaoğlan'ın eserleri bestelenirken Türk Halk Müziğinin farklı usulleri ve makamları (ayak) kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karacaoğlan, Karacaoğlan Eserleri, Ozan, Âşık, Türk Halk Müziği.

ABSTRACT

People express themselves a variety of ways in the process in which they lived. It is music the one of this diction way. Music; is art of telling by the melodies people's feelings, thoughts, or an event which affected. People was told through music pain, joy, love, longing and many more case. In this study was examined prosody harmony as gauged of works composed and examining the musical direction of works taken to note, emotional effects on listeners of works composed, examination of thoughts and emotions requested to be told verbally, in poems of Karacaoğlan lived 17th century and happened from leading the names of Turkish Folk Music poets. In this research was used descriptive research method used qualitative and quantitative data collection techniques. In study was used screening model and case study model in method and objective. It is composed from 11 works composed determined by random sampling if sample, this study's universe 'poet-lover' and works. It is shown on shapes and immobilized prosody harmony as gauged of 11 works composed of Karacaoğlan. It is observed that he processed cases of loneliness, separation, longing, love predominantly that he didn't be from heights of eye, was a traveler person and came from the people in the Karacaoğlan's poems. It is observed that it is used (foot) musics and different procedures of Turkish Folk Music while Karacaoğlan's works was composing.

Keywords: Karacaoğlan, Karacaoğlan's Works, Poet, Lover, Turkish Folk Music.

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK: Türk Dil Kurumu

THM: Türk Halk Müziği

TSM: Türk Sanat Müziği

s.: sayfa

s.s: sayfa sayıları

vb. ve benzeri

v.d: ve diğerleri

y.y: yüzyıl

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Gurbette Ömrüm Gececek Görüşme Sonucu.....	36
Tablo 2. Kula Sevdiğim Kula Görüşme Sonucu	37
Tablo 3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri Görüşme Sonucu	38
Tablo 4. Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) Görüşme Sonucu.....	39
Tablo 5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Görüşme Sonucu.....	40
Tablo 6. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz Görüşme Sonucu	41
Tablo 7. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar Görüşme Sonucu	42
Tablo 8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli Görüşme Sonucu.....	43
Tablo 9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun Görüşme Sonucu.....	44
Tablo 10. Gönül Gurbet Ele Varma Görüşme Sonucu.....	45
Tablo 11. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Görüşme Sonucu.....	46
Tablo 12. Duygular Genel Bakış.....	104
Tablo 13. Türkülerin Müzikal Analizi	110
Tablo 14. Tartımsal Prozodi Uyumu.....	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Hicaz Makamı Dizisi	56
Şekil 2. 12/8 'lik Usul (3+3+3+3)	56
Şekil 3. Muhayyer Makamı Dizisi	58
Şekil 4. Genişletilmiş Muhayyer Makamı Dizisi	58
Şekil 5. 2/4'lük Usul.....	58
Şekil 6. Uşşak Makamı Dizisi	60
Şekil 7. 10/8'lik Usul (2+3+2+3)	61
Şekil 8. Hüseyini Makamı Dizisi	63
Şekil 9. 12/8'lik Usul (3+3+3+3)	63
Şekil 10. Uşşak Makamı Dizisi	65
Şekil 11. 2/4'lük Usul.....	65
Şekil 12. Hüseyini Makamı Dizisi	67
Şekil 13. 19/8'lik Usul (2+2+2+2+3+2+3+3)	67
Şekil 14. 13/8'lik Usul (2+2+2+2+3+3).....	67
Şekil 15. 10/8'lik Usul (3+2+3+2)	68
Şekil 16.13/8'lik Usul (3+2+2+3+3).....	68
Şekil 17. Uşşak Makamı Dizisi	70
Şekil 18. 4/4'lük Usul.....	70
Şekil 19. Uşşak Makamı Dizisi	72
Şekil 20.7/8'lik Usul (3+2+2)	72

Şekil 21. Karcıġar Makamı Dizisi.....	74
Şekil 22. 4/4'lük Usul.....	74
Şekil 23. Muhayyer Makamı Dizisi	76
Şekil 24. 2/4'lük Usul.....	76
Şekil 25. Hüseyni Makamı Dizisi	81
Şekil 26. Uşşak Makamı Dizisi	82
Şekil 27. Karcıġar Makamı Dizisi.....	82
Şekil 28. 9/8'lik Usul (2+2+3+2).....	82
Şekil 29. 8/8'lik Usul (3+2+3)	83
Şekil 30. 9/8'lik Usul(2+2+2+3)	83
Şekil 31. 9/8'lik Usul (2+3+2+2).....	83

NOTALAR LİSTESİ

Nota 1. Gurbette Ömrüm Gececek	55
Nota 2. Kula Sevdiğim Kula	57
Nota 3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri (s-1)	59
Nota 4. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri (s-2)	60
Nota 5. Seher Yıldızı	62
Nota 6. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	64
Nota 7. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz	66
Nota 8. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar	69
Nota 9. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli	71
Nota 10. Güzel Ne Güzel Olmuşsun	73
Nota 11. Gönül Gurbet Ele Varma	75
Nota 12. Gine Dertli Dertli İniliyorsun (s-1).....	77
Nota 13. Gine Dertli Dertli İniliyorsun (s-2).....	78
Nota 14. Gine Dertli Dertli İniliyorsun (s-3).....	79
Nota 15. Gine Dertli Dertli İniliyorsun (s-4).....	80
Nota 16. Gurbette Ömrüm Gececek Tartımsal Prozodi Uyumu	84
Nota 17. Kula Sevdiğim Kula Tartımsal Prozodi Uyumu	85
Nota 18. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri Tartımsal Prozodi Uyumu... ..	86
Nota 19. Seher Yıldızı Tartımsal Prozodi Uyumu	87
Nota 20. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Tartımsal Prozodi Uyumu	88

Nota 21. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz Tartımsal Prozodi Uyumu	89
Nota 22. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar Tartımsal Prozodi Uyumu	90
Nota 23. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli Tartımsal Prozodi Uyumu	91
Nota 24. Güzel Ne Güzel Olmuşsun Tartımsal Prozodi Uyumu	92
Nota 25. Gönül Gurbet Ele Varma Tartımsal Prozodi Uyumu	93
Nota 26. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-1).....	94
Nota 27. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-2).....	95
Nota 28. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-3).....	96
Nota 29. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-4).....	97

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
KISALTMALAR LİSTESİ	IV
TABLolar LİSTESİ	V
ŞEKİLLER LİSTESİ	VI
NOTALAR LİSTESİ	VIII
İÇİNDEKİLER	X
BÖLÜM I	1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlamalar	4
BÖLÜM II	6
2. Kavramsal Çerçeve	6
2.1. Kültür	6
2.1.1. Kültür Çeşitleri.....	6
2.2. Folklor.....	6
2.3. Müzik.....	7
2.4. Türk Halk Müziği	8

2.5. Prozodi	9
2.5.1. Prozodi Kuralları	9
2.5.2. Tartımsal Uyuma Göre Prozodi	10
2.6. Halk Edebiyatı	10
2.7. Âşık Edebiyatı	11
2.8. Ozan ve Âşık	11
2.8.1. Ozan ve Âşık Tarihi	11
2.8.2. Bölgelere Göre Ozanlar	13
2.8.3. Yaşadıkları Yüzyıllara Göre Başlıca Ozanlar	14
2.9. Karacaoğlan	17
2.10. İlgili Araştırmalar	19
BÖLÜM III	21
3. YÖNTEM	21
3.1. Araştırma Modeli	21
3.2. Araştırma Evreni	21
3.3. Araştırma Örneklemi	22
3.4. Veri Toplama Teknikleri	22
3.5. Verilerin Çözümlemesi	23
BÖLÜM IV	24
4. BULGULAR VE YORUM	24
4.1. Birinci Alt Problem:	24
4.1.1. Birinci Alt Problemin Çözümü	24
4.2. İkinci Alt Problem:	36
4.2.1. İkinci Alt Problemin Çözümü	36
4.3. Üçüncü Alt Problem:	47
4.3.1. Üçüncü Alt Problemin Çözümü	47
4.4. Dördüncü Alt Problem:	55
4.4.1. Dördüncü Alt Problemin Çözümü	55
4.5. Beşinci Alt Problem:	84
4.5.1. Beşinci Alt Problemin Çözümü	84
BÖLÜM V	100
5. SONUÇ	100

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	100
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	102
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	105
5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	108
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	111
KAYNAKÇA	114
EKLER.....	117

BÖLÜM I

1. Giriş

İnsanlar yaşadıkları süreç içerisinde kendilerini çeşitli yollarla ifade ederler. Bu ifade yollarından biri de müziktir. Müzik, insanların duygu düşüncelerini ve ya etkilendiği bir olayı melodilerle anlatma sanatıdır. İnsanlar acıyı, sevinci, aşkı, özlemi ve daha birçok konuyu müzik yoluyla anlatmıştır.

İsmail Hakkı Özkan'a göre Müzik:

“Musiki: Bir duygu, bir düşünce ve fikri veya doğal bir olayı anlatmak gayesiyle, ölçülü ve ahenkli seslerin belli bir sanat anlayışı içerisinde, ritim’li veya ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirilme sanatıdır...” (Özkan, 2014: 35).

Folklor, bir ülke veya yöreye ait tüm kültür değerlerini araştıran derleyen bir bilimdir. Anadolu'nun her bölgesinde kıyafet, yemek, halk oyunu, ağız ve müzik gibi konularda farklılıklar görülür. Sayılan bu unsurları göz önünde bulundurursak ülkemizin folkloru çok zengindir ve Anadolu'nun, her yöresinde hatta her şehrinde kültürel farklılıklar görülmektedir.

Ümit Kaynar'a göre folklor:

“İngilizce folk (halk), lore (bilim) sözcüklerinden, bağımsız bir bilim disiplinine ad olarak üretilen folklor (halkbilim), en genel tanımıyla; halkı, halk yaşayışını ve halka ait maddi ve manevi tüm yaratmaları konu edinen bir sosyal bilimdir” (Kaynar, 1996: 1).

Folklorun bir parçası olan Türk Halk Müziği, farklı yörelerde yaşamış veya yaşayan insanların duygu düşüncelerini, yaşadıkları olayı ezgisel yolla dışa aktarmasıdır. Hasretlik, özlem, sevinç, askerlik, düğün, göç, ayrılık, ölüm gibi konuları sade, samimi ve doğal bir üslupla ifade eder. İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Trakya, Akdeniz, Doğu Anadolu, Orta Anadolu Türk halk müziğinin yörelerindedir. Bağlama, kaval, kemane, kemençe, ney, sipsi, davul, bendir, kaşık ve zil Türk Halk Müziği çalgılarından. Âşık Sümmani, Hacı Taşan, Karacaoğlan, Muharrem Ertaş,

Muhlis Akarsu, Neşet Ertaş, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre ve Zaralı Halil gibi isimler bilinen halk müziği ozanlarıdır.

Ozan ve âşık terimleri anlam olarak birbirine çok yakın sözcüklerdir. Âşıklar, usta çırak ilişkisi ile veya rüyalarında pir elinden bade adı verilen bir içecek içtiklerinde âşıklık katına ererler. Her âşık rüyasında bade içmez. Bade içen kimse saz çalma ve şiir yazma yeteneği kazanır.

Ozan ve aşık tanımlarını inceleyecek olursak:

“**Ozan.** Halk şairi, hak şairi, âşık şair. Oğuz Türklerinde, yarı kutsal kişiler sayılan ozanlar, dinsel törenlerde kopuz eşliğinde, ulusal destanlardan türküler söylerdi. Türkler Anadolu’ya yerleştikten sonra ozanlığın yerine âşık geleneği doğdu” (Sözer, 2012: 180).

“**Âşık.** Doğaçtan söylediği şiirlerine sazıyla eşlik eden ozan. Saz şairi, halk şairi, halk ozanı deyimleriyle de tanımlanır. Halkın içinden çıkan ve din dışı konulardaki şiirleri arı, duru, yalın bir dille çalıp söyleyen âşıklar, 700 yıla yaklaşan bir geleneği sürdürmektedir” (Sözer, 2012: 20).

“**Âşık.** Halk ozanı” (TDK, 2005: 136).

“**Ozan. 1.** Sazla şiirler söyleyen halk şairi, **2.** Şiir yazan kimse, şair” (TDK, 2005: 1527).

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu ifade edilmiş, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları belirtilmiş ve araştırma ile ilgili bazı terimlerin tanımlamalarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserleri incelendiğinde nasıl bir durum mevcuttur?

1.2. Alt Problemler

- 1) Karacaoğlan'ın şiirlerinde sözel olarak anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri incelendiğinde nasıl bir durum mevcuttur?
- 2) Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserlerinin dinleyenler üzerinde bıraktığı duygusal durum nasıldır?
- 3) Karacaoğlan'ın bestelenmiş 11 eserin müziğinin hissettirdiği duygular ile sözel olarak yorumlanması nasıldır?
- 4) Karacaoğlan'ın bestelenen 11 eseri müzikal bakımdan incelendiğinde nasıl bir durum mevcuttur?
- 5) Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserlerinde tartımsal olarak prozodi uyumu nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Türk Halk Müziği ozanlarının önde gelen isimlerinden olan ve 17.yy' da yaşamış Karacaoğlan'ın bestelenmiş ve tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenen 11 eserinin üzerinde durulmuştur. Bu araştırmada; Karacaoğlan'ın şiirlerinde sözel olarak anlatılmak istenen duygu ve düşüncelerin incelenmesi, bestelenmiş eserlerinin dinleyenler üzerindeki duygusal etkilerin tespit edilmesi, bestelenmiş 11 eserin müziğinin hissettirdiği duyguların sözel olarak ifade edilmesi, notaya alınan 11 eserlerin müzikal yönden incelenmesi ve bestelenmiş olan eserlerinin tartımsal olarak prozodi uyumunun incelenmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada; ozanlığın tarihçesi, Karacaoğlan'ın kimliği ve Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserleri, çeşitli yönlerden incelenmiş olup sonuçlar analiz edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın bu konu üzerinde çalışma yapan araştırmacılara yardımcı olabilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sayılılar

Bu çalışmada;

- 1) Ulaşılan 11 eserin notasının doğru olduğu,
- 2) Kullanılan kaynaklardan elde edilen bilgi, görüş ve düşüncelerin doğru olduğu,
- 3) Kullanılan kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu,
- 4) Görüşmeye katılan kişilerin samimî, ciddî ve objektif bir şekilde yanıtladığı,
- 5) Görüşme soruları araştırmanın amacına hizmet eder nitelikte olduğu,
- 6) Kullanılan yöntem ve tekniklerinin araştırma konusuna uygun olduğu önemli sayılılar arasındadır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) 17.yy da yaşamış Türk Halk Müziği ozanlarından olan Karacaoğlan ile,
- 2) Karacaoğlan'ın Türk Halk Müziği türünde bestelenmiş olan 11 eseri ile,
- 3) Seçilen yöntem ve kullanılan kaynaklarla,
- 4) Araştırmacının zamanı, bilgi kaynakları, mesleki tecrübesi ve maddî imkânlarıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlamalar

Araştırmada geçen bazı terimlerin tanımlamaları aşağıdaki gibidir.

Tapşirmek: Ozanın şiirindeki son dörtlüğünde mahlasını söylemesi.

Mahlas: Ozanların şiirlerinde kullandıkları takma ad.

Derviş: Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse. Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören kimse (tdk.gov.tr, 2016).

Prozodi: Söz ve müziğin uyumu.

Telmih: Anlatılmak istenen konuyu açıkça söylemeden imali bir şekilde belirtme (tdk.gov.tr, 2016).

BÖLÜM II

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Kültür

Bir toplumun geçmişinden gelen ve kişiler vasıtasıyla miras olarak günümüze kadar aktarılan adetler, inançlar, gelenek ve görenekler kısaca maddi (giyim, eğitim, müzik vb.) ve manevi (dil, gelenek, görenek, ahlak vb.) değerler bütünüdür.

“En genel tanımıyla kültür, bir toplumda tarih boyunca yaratılan bütün maddi ve manevi değerler; bu değerlerin kullanımı ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır” (Kaynar, 1996: 11).

“Kültür, doğuştan başlayarak bilinçli ya da bilinçsiz edindiğimiz, içimize sindirdiğimiz, özümlediğimiz bilgilerin tümüdür” (Kaplan, 2008: 21).

*Toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek” anlamına gelen Latince kökenli **kültür** sözcüğü dilimize Fransızcadan gelmiştir... Türkçede ilk kez Ziya Gökalp, tarla sürmen anlamındaki Arapça “hars” sözcüğünü kültür karşılığı olarak kullanmıştır. Kültüre Türkçe karşılık olarak “ekin” sözcüğü önerilmişse de bu sözcük, yaygın olarak kullanılmamış ve kabul görmemiştir. Bugün Türkçede Latince kökenli kültür sözcüğü yerleşmiş durumdadır (Yakıcı, Yücel, Doğan, Yelok, 2010: 15).*

2.1.1. Kültür Çeşitleri

Halk kültürü: Dolaylı bir yolla nesilden nesile aktarılan kültür çeşididir. Bu kültür çeşidini bireylerin seçme şansı yoktur. Bilinen bir kaynağı yoktur. Bireyler topluma doğar ve doğduğu yerdeki dili, dini, geleneği ve maneviyatı benimser.

Popüler Kültür: Bir anda ortaya çıkıp kısa sürede yaygınlaşan ve aynı hızla kaybolan bir kültür çeşididir. Bilinen bir kaynağı vardır ve çoğunlukla teknoloji aracılığıyla yaygınlaşır.

2.2. Folklor

Folklor, bir ülke veya yöreye ait tüm kültür değerlerini araştıran derleyen bir bilimdir. Anadolu'nun her bölgesinde kıyafet, yemek, halk oyunu, ağız ve müzik

gibi konularda farklılıklar görülür. Sayılan bu unsurları göz önünde bulundurursak ülkemizin folkloru çok zengindir ve Anadolu'nun, her yöresinde hatta her şehrinde kültürel farklılıklar görülmektedir.

Folklor denildiğinde birçok kişiye göre akıllara yöresel halk oyunlarını getirmektedir, oysaki bu bilgi yanlıştır. Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere ülke veya yöreye ait tüm kültür değerlerini araştıran derleyen bir bilimdir. Yani yöresel halk oyunları da folklor çatısı altındadır.

“İngilizce folk (halk), lore (bilim) sözcüklerinden, bağımsız bir bilim disiplinine ad olarak üretilen folklor (halkbilim), en genel tanımıyla; halkı, halk yaşayışını ve halka ait maddi ve manevi tüm yaratmaları konu edinen bir sosyal bilimdir” (Kaynar, 1996: 1).

2.3. Müzik

İnsanlar yaşadıkları süreç içerisinde kendilerini çeşitli yollarla ifade ederler. Bu ifade yollarından biri de müziktir. Müzik, insanların duygu ve düşüncelerini, etkilendiği bir olayı melodilerle anlatma yoludur. İnsan acıyı, sevinci, aşkını, özlemi ve daha birçok konuyu müzik aracılığıyla anlatmıştır.

İsmail Hakkı Özkan'a göre Müzik:

“Musiki: Bir duygu, bir düşünce ve fikri veya doğal bir olayı anlatmak gayesiyle, ölçülü ve ahenkli seslerin belli bir sanat anlayışı içerisinde, ritim'li veya ritimsiz olarak estetik bir şekilde bir araya getirilme sanatıdır...” (Özkan, 2014: 35).

Müzik, yapıldığı toprak parçasının özelliklerini alır. Ümit Kaynar bu konuyu şöyle belirtmiştir.

“Bir sanat dalı olarak müzik, her ‘üst yapı’ kurumunda olduğu gibi; o toplumun tarih, coğrafya, ekonomik ve sosyolojik özelliklerince belirlenir. Her toplumun ‘orjinalitesi’ tüm diğer sanatlarda olduğu gibi müzikte de kendini gösterir” (Kaynar, 1996: 13).

İnanışa göre mûsikiyi icat eden Fisagor “dur. Ancak mûsikinin ortaya çıkışı, Hz. İdris “e ve Hz. Nuh “un oğluna da nisbet edilir.1156 Fisagor, göklerin

ve yıldızların döndüğünü bu dönüşte oluşturduğu âhengi duyduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle eskiler müsikiye “İlm-i Edvar-Devirler, Dönüşler Bilgisi” demişlerdir. Müsikide on iki makam on iki burca; yedi ses yedi yıldız; yirmi dört şubede yirmi dört saate karşılıktır (Baki, 2011: 263–264).

2.4. Türk Halk Müziği

Türk Halk Müziği; farklı yörelerde yaşamış veya yaşayan insanların duygularını, düşüncelerini, yaşayış biçimlerini veya etkilenmiş olduğu bir olayın ezgisel bir yolla dışa vurulmasıdır. Türkiye'nin farklı yörelerinde çeşitli ağızlarla (şive içerisinde oluşan ses, söyleyiş) söylenen bu tür kültürel olarak zenginliğin simgesidir ve folklorun bir parçasıdır.

Cinucen Tanrıkorur'a göre Halk Musikisi:

Osmanlı halk musikisinin usullü ve usulsüz olmak üzere başlıca iki türü vardır ki birincisi “kırıkavalar”, ikincisi “uzunhavalı” adını alır. Belli bir usul kullanılarak bestelenmiş ve bu usul içinde toplu olarak da icra edilebilen kırıkava (veya sadece kırık) deyiminden hemen her zaman “türkü”ler anlaşılır. Osmanlı halk edebiyatı ürünlerinin iki kaynağından biri olan “koşma”nın bir çeşidi olan türkü, 15. Yy. başlarında ‘Türke has ezgi’ anlamı ile Horasan’da çıkmış, çoğunlukla 11 heceli bir halk edebiyatı türüdür. Türkülerin çoğunluğunu, şairleri (yakan’ları) bilinmeyenler teşkil eder: türküyü ilk söyleyen ya adını koymamış veya bu ad unutulmuş parça topluma mal olmuştur; besteleyen (bağlayan’ı) bilinenlerse çok azdır. İşte halk musikisini klasik musikiden ayıran anonimlik vasfı buradan gelmektedir... (Tanrıkorur, 2011: 52–53).

Türkülerin anonimleşme sürecini Ümit Kaynar şu şekilde anlatmıştır.

Türkünün ilk yaratıcısı (besteci), bir sanatçı (ozan) olduğu gibi, çoğu kez halktan herhangi bir kişidir. Bestecileri, halk kültürüyle yoğrulmuş kişiler olduklarından, kişisel yönleri zayıftır. Varolan kişisel izler silinmeye çok elverişlidir. Bestecinin bağlama ya da bir çalgı çalması çoğunlukla gerçekleşse de; saz çalmayan kişilerce de “türkü yakılması”, kişisel izlerin kolayca silinmesinin başka bir nedenidir. Ozan, bir olay ve bu olayın kendisinde yarattığı duygulara dayalı olarak sözlü bir ezgi ortaya koyar. Bu müzik parçası, halkın duygu, düşünce ve sanat anlayışıyla uyumluysa benimsenir. Benimsenen türkü “anonimleşme sürecine” ne girmiştir. Benimsenirse “halk tarzı” na yakın “kişisel ürünler” olarak kalır. Bilimsel olarak bu yaratmalara “folklor” ürünleri denir (Kaynar, 1996: 41).

T.h.m ezgilerinin belirli bir ritmi olanlarına kırık hava, eğer belirli bir ölçüsü ritmi yok ise uzun hava denir. Uzun havalı çeşitli bölgelerde söylenir ve farklı adlar alırlar. Bozlak, barak, türkmani, maya, hoyrat, divan, ağıt, mugam, yol havası, alay beyi uzun hava çeşitlerindedir. Kırık havalarda uzun havalı gibi Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde söylenir. Kırık havalı Sözlü ve Sözsüz olarak ikiye ayırabiliriz.

Sözlü Ezgilere: Türkü, koşma, yiğitleme, güzelleme, taşlama, ninni denir. Sözsüz olanlar ise yöresel oyun havalarıdır. Bunlardan bazıları zeybek, horon, karşılama, halay, teke zotlatması, mengi, kaşık oyunları, seğmen oyunları, semahlardır.

T.h.m ritimleri (usuller) ana usuller (2,3 ve 4), birleşik usuller (5,6,7,8 ve 9) ve karma usuller (10,11,12,15,16,18,20 ve 21) olarak üç ana başlık altında toplanır. Ritim çeşitliliği olduğu gibi ezgisel ve makamsal yönden de zengin bir yapıya sahiptir. Ezgileri sevgi, göç, düğün, gurbetlik, ayrılık, ölüm, askerlik, özlem, sıra hasreti gibi olayları konu eder, sade ve samimi bir şekilde ortaya koyar. İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Trakya, Akdeniz, Doğu Anadolu, Orta Anadolu Türk halk müziğinin yörelerindedir. Âşık Sümmani, Hacı Taşan, Karacaoğlan, Muharrem Ertaş, Muhlis Akarsu, Neşet Ertaş, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre ve Zaralı Halil gibi isimler bilinen halk müziği ozanlarıdır.

2.5. Prozodi

Prozodi en genel tanımıyla söz ve müziğin uyumudur.

Vural Sözer'e göre prozodi:

“Sözlü bir müzik yapıtında, sözcüklerin vurgulu ve vurgusuz heceleriyle, ölçünün kuvvetli ve zayıf zaman arasındaki uygunluk...” (Sözer, 2014: 194).

2.5.1. Prozodi Kuralları

Prozodi için dikkat edilmesi gereken kuralları aşağıdaki gibidir.

—*Prozodi bakımından ölçülerin ve vuruşların ilk notası kuvvetlidir.*

— *Kuvvetli ve vurgulu heceler, ölçü ve zamanların ilk notasına düşürülmelidir.*

— *Sessiz ve kısa heceler, zayıf zamanlarla çakışmalıdır.*

— *Sondan bir önceki heceye daha büyük değer verilir veya bir kaç nota düşürülürse, zayıf bir hece, kuvvetli bir nota ile denkleştirilebilir.*

— *Kuvvetli bir hece, bir kaç nota ile uzatılırsa zayıf bir notaya düşebilir.*

— Müzik cümlesindeki son nota, mısra veya cümlenin son hecesine düşmelidir.

— Bir sözcüğün ilk hecesinin son notaya düşürülmesinden kaçınmak gerekir

—Ritim duraklamaları ve susmalar, sözcüğün söylenişinden gelen duraklamalara rastlamalıdır.

— Vezin kalıplarıyla müzik ölçüsü arasında uyum bulunmalıdır (Tekin, 2011: 333–334).

2.5.2. Tartımsal Uyuma Göre Prozodi

Tartımsal uyuma göre prozodide dikkate alınması gereken kurallar şu şekildedir:

—Sonu sesli harfle biten hecede kısa nota, Sonu sessiz harfle biten heceye uzun nota getirilmelidir.

—Sonu sesli harfle biten heceler kelime sonunda ise uzun nota getirilebilir.

—Ulamalar (sonu sessiz harfle biten kelimedenden sonra ilk gelen kelimenin ilk harfinin sesli olması) göz önüne alınmalıdır.

—Sonu sesli harfle biten hece olmasına rağmen söylenişi uzun olan hecelere uzun nota getirilmelidir (Tuğcular, 2015: 9).

Sesli harfle biten hecelere açık hece, sessi harfle biten hecelere ise kapalı hece denir. Açık hecelere kısa süreli nota verilir ve nokta ile gösterilir. Kapalı heceler uzun süreli nota verilir ve çizgi ile gösterilir.

Örneğin: Gü neş bi zim le do ğar (Bilgin, 2004; 4).

(.) (-) (.) (-) (.) (.) (-)

2.6. Halk Edebiyatı

İslamiyet öncesi sözlü edebiyatın devamıdır. Aşk, doğa, hasret, ayrılık, yiğitlik, gurbetlik ve sıla hasreti gibi konular anlatılır. Kullanılan dil sade ve halk dilidir. Nazım birimi dörtlük ve hece ölçüsü kullanılmıştır. Şiirlere, ozan ve ya âşıklar sazıyla eşlik eder (Kangal, 2012: 53).

2.7. Âşık Edebiyatı

Şiirler âşık adı verilen halk şairleri tarafından söylenir. Aşk, doğa, ölüm, kahramanlık, gurbetlik, hasret konularını ele alır. Nazım birimi dörtlük, hece ölçüsü kullanılmıştır. Âşıklar son dörtlüğe kendi adını yerleştirir diğer bir deyişle tapşırır bu dörtlük mahlas dörtlüğüdür. Âşıkların çoğu usta-çırak ilişkisi ile yetişir.

2.8. Ozan ve Âşık

“**Ozan.** Halk şairi, hak şairi, âşık şair. Oğuz Türklerinde, yarı kutsal kişiler sayılan ozanlar, dinsel törenlerde kopuz eşliğinde, ulusal destanlardan türküler söylerdi. Türkler Anadolu’ya yerleştikten sonra ozanlığın yerine âşık geleneği doğdu” (Sözer, 2012: 180).

“**Âşık.** Doğaştan söylediği şiirlerine sazıyla eşlik eden ozan. Saz şairi, halk şairi, halk ozanı deyimleriyle de tanımlanır. Halkın içinden çıkan ve din dışı konulardaki şiirleri arı, duru, yalın bir dille çalıp söyleyen âşıklar, 700 yıla yaklaşan bir geleneği sürdürmektedir” (Sözer, 2012: 20).

“**Âşık.** Halk ozanı” (TDK, 2005: 136).

“**Ozan. 1.** Sazla şiirler söyleyen halk şairi, **2.** Şiir yazan kimse, şair” (TDK, 2005: 1527).

Ozan ve âşık terimleri anlam olarak birbirine çok yakın sözcüklerdir. Ozanın tarihteki yeri âşıklara göre daha eskiye dayanır ve yazdıkları şiirlerin temaları bakımından birbirlerinden ayrılırlar. Âşıklar, usta çırak ilişkisi ile veya rüyalarında pir elinden bade adı verilen bir içecek içtiklerinde âşıklık katına ererler. Her âşık rüyasında bade içmez. Bade içen kimse saz çalma ve şiir yazma yeteneği kazanır. Destanlar, güzellmeler, taşlamalar, koçaklamalar, ağıtlar ve muammalar âşık edebiyatında kullanılan türlerdendir.

2.8.1. Ozan ve Âşık Tarihi

Ozanlar bilinen en eski sanatçılardır. Zamanla âşık adını almışlardır. İki teriminin uzun yıllardır kullanılmasına rağmen ozan sözcüğünün tarihi daha eskilere

dayanır. *Türklerde ilk çağlarda topluluğun temsilcisi durumunda bulunan ve hekimlik, büyücülük, müzisyenlik gibi işler yapan halk sanatçılarında Altay Türkleri kam, Kırgızlar baskı, Yakutlar oyun, Oğuzlar ozan demişlerdir.* Ozanlar müzisyen ve şairliğin yanı sıra hekim, din adamı ve ordu mensubu olarak da karşımıza çıkar. Âşık kelimesi 13.yy’ da görülür, 16.yy’ da yaygınlık kazanır. Ozan sözcüğü ise Selçuklu ve Osmanlı dönemi kayıtlarında görülmektedir. Ozan ve âşık kelimeleri günümüzde yaygın olarak bilinmektedir. Âşık kelimesi 15.yy dan sonra ozanın yaptığı işi yapan kişilere verilmiştir. **Erman Artun, ozanlıktan âşıklığa geçişi kısaca “Türk kültürü, yeni yurt edinilen Anadolu’da yeni bir küresel kimlik kazanıp sekilenirken edebiyat da yeniden yapılanmaya başlamıştır. Milli öze bağlı epik şiirler yazan Ozanın yerini, İslami öze bağlı lirik şiirler yazan Âşık almıştır”.** Alıntından da anlaşılacağı üzere ozanla âşıkların şiirsel içerikleri farklıdır fakat günümüzde bu ayrıma dikkat edilmemektedir (Özdemir, 2013: 2–6).

Âşık sözcüğünün ilk kullanılışı, bazı araştırmacılara göre 13. Yüzyıl, bazılarının göre ise 15–17. Yüzyıl arasındadır. 13. Yüzyılın sonu ve 14. Yüzyılın birinci yarısında yaşayan Yunus Emre’nin tesirinde kalarak şiir yazan Ali Âşık Paşa adında âşık kelimesi kullanan ilk şairdir. 15 ve 16. Yüzyıllarda Ahmet Çelebi ve İbrahim gibi halk şiiri sahasında eser verenler adlarının yanında âşık kelimesi de kullanmışlardır (Kobotarian, 2008: 49).

Ozanlığın tarihçesi çok eskiye dayanır şamanlara kadar gider.

*Halk Ozanlığının kökeni, toplumlara belirli dönemde damgasını vuran Şamanlıkta yatar... Şamanlar, toplumun din-büyü-müzik gereksinimini karşılayan “profesyonel sanatçılardı”... Büyüyü bırakan şamanlar, dinsel önderliklerini sürdürme yanında toplumun şiir- müzik gereksinimini de karşılıyordu. “Profesyonelleşme” ve “uzmanlaşma” nedeniyle daha “estetik” nitelikli “eserler” üreten **bu müzisyenler, “halk ozanları”** nın atalarıdır... Büyüsel işlevi olmayan bu sanatçılar, giderek dansı da bırakarak çeşitli konularda “türkü” söyleyip, ağıtlar yakmışlar... Halk Ozanlarının tasavvuf ve tekke anlayışından sıyrılarak bugünkü anlamıyla ortaya çıkmaları 16.yy’a rastlar... 16. yy sonlarına dek tasavvuf-tekke anlayışında dile getirilen yoksul köylü kültür-sanat yaratmaları, Kul Mehmet, Öksüz Dede, Köroğlu gibi ozanlarca dindışı anlayışla sürdürülmüştür. Dindışı ozanlık geleneği 17.yy da en seçkin örneklerini yarattı (Kaynar, 1996: 38–39).*

Türk müzik ve edebiyatının bilinen en eski sanatçı zümresini oluşturan ozanlar, zaman içinde değişen koşullarla birlikte âşık ismini almış ve daha önce sorumluluk alanında olan hekimlik ve din adamlığı gibi pek çok görevi yine zaman içinde ortaya çıkan karakterlere devretmişlerdir... Günümüzde Türk halk müziği temelli müzik icracılarına, balgama çalabiliyor olmaları halinde, ozan, halk ozanı, çağdaş halk ozanı gibi sıfatlar yakıştırılmakta ve bu yapılırken çoğunlukla bilinçli davranılmamaktadır (Özdemir, 2013: 1).

Prof. Dr. Faruk Sümer'e göre İslamiyet öncesine dayanan ve adı bilinen ilk ozan ÇUÇU' dur. Reşit Rahmetli Arat da, "Eski Türk Şiiri" adlı eserinde Turfan kazılarında bulunan metinlere dayanarak sekiz Türk şairinin daha adlarını belirtmiştir. Bunlar: Aprın-çur Tigin, Kül Tarkan, Sungku Seli Tutung, Ki-ki Eratyaya-şiiiri, Asıg Tutung, Çısıya Tutung, Kalım Keyşi'dir (ozan-arif.net, 2015).

2.8.2. Bölgelere Göre Ozanlar

Anadolu'nun birçok bölgesinde âşık yetişir. Anadolu'nun zengin yapısı gereği, farklı bölgelerde yetişen âşıkların şiirleri ve sazını icra etme tarzları ister istemez yaşadıkları bölgenin özelliklerine göre şekillenecektir.

Bölgelere göre belli başlı ozanları sınıflandıracak olursak;

Doğu Anadolu Bölgesi Âşıkları: Kars, Ardahan, Iğdır, Artvin, Ağrı, Van, Erzurum, Gümüşhane, Bayburt ve Erzincan illeri âşıklık geleneğinin yoğun olarak yaşatıldığı illerdir. Anadolu'nun ilk âşığı Baykan (Bıkan) bu bölgede yetişmiştir. Aşık yetişmesindeki en önemli etken çeşitli imkansızlıklardır. Bu bölgede yetişen âşıklar arasında Ardahan'dan Posoflu Müdamî, Posoflu Zülâlî, Çıldırlı Aşık Şenlik, Aşık Şeref Taşlıova; Kars'tan Arpaçaylı Gülistan Çobanlar, Murat Çobanoğlu, İlhamı Demir, Rüstem Alyansoğlu, Kağızmanlı Hıfzı, Kağızmanlı Cemal Hoca, Sarıkamışlı Mevlüt İhsanı; Ağrı'dan Tutaklı Gamgüder, Eleşkirtli Öksüz Ozan; Van'dan Ercişli Emrah, Ahmet Poyrazoğlu; Artvin'den, Ardanuçlu Efkârı; Gümüşhane'den Kelkitli Kul Nuri; Bayburt'tan Celalı, Zihni; Erzurum'dan Narmanlı Sümmanı, Nusret Torunı, Hüseyin Sümmanoğlu, Fuat Çerkezoğlu, Tortumlu Mustafa Ruhanî, Hasankaleli Yaşar Reyhanî, Şenkayalı Nuri Çırağî, Erol Erganî; Erzincan'dan Çayırılı Davut Sularî, vb. sayılabilir.

İç Anadolu Bölgesi Âşıkları: Sivas, Tokat, Çorum, Yozgat, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya ve çevresi âşıklık geleneğinin yoğun olarak yaşandığı illerdir. Bölgede önde gelen iki âşık vardır. Deliktaşlı Ruhsatî ve Develili Seyranî. İç Anadolu illerindeki âşıklar ise Sivas'tan Aşık Veysel, Ruhsatî, Minhaci; Kayseri'den Erkiletli Aşık Hasan, Everekli (Develili) Seyranî, Aşık Gözübenli, Aşık Ali Çatak; Yozgat'tan Hüznî; Kırşehir'den Aşık Said, Niğde'den Aşık Tahiri, KemalîBaba; Konya'dan

Aşık Ömer, Aşık Şem'i, Aşık Mehmet Yakıcı, Mehmet Ataroğlu; Karaman'dan Gufranî, Kenzî bölgede yetişen âşıklardandır.

Akdeniz Bölgesi (Çukurova) Âşıkları: Adana, Osmaniye, Hatay, Mersin ve Kahramanmaraş illerinde çok sayıda âşık yetişmiştir. Karacaoğlan bu bölge âşıkları tarafından önder seçilir. Akdeniz bölgesi illerindeki âşıklar ise: Adana Kozan'dan Aşık Deli Hazım, Aşık İmamî, Feke'den Aşık Eyyübî, Aşık Hacı Karakılçık; Osmaniye Kadirli'den Abdulvahap Kocaman, Aşık Feymanî; Hatay'dan Aşık Gül Ahmet Yiğit; Kahramanmaraş Elbistan'dan Aşık Mahzunî Şerif bölge âşıklarından birkaçıdır.

Karadeniz Bölgesi Âşıkları: Karadeniz bölgesinde Çankırı, Kastamonu, Bolu illerinde âşıklar yetişmiştir. Çankırı'dan Pinhanî; Kastamonu'dan Yorgansız Hakkı; Bolu'dan Dertli ve Figanı.

Marmara Bölgesi Âşıkları: Bölgedeki en önemli şehir İstanbul'dur. Doğudaki illerden göç eden bazı âşıklar gibi Kocaeli, Bursa, İzmir ve İstanbul'a yerleşmiştir. Âşıklar, sanatlarını bu çevrede icra etmektedirler (turkceciler.com/asiklarin-siniflendirilmesi, 2015).

2.8.3. Yaşadıkları Yüzyıllara Göre Başlıca Ozanlar

Yaşadıkları yüzyıllara göre başlıca ozanlar:

Başlıca bilinen 13. yy ozanları: Paşa, Yunus Emre.

Yunus Emre:

1240 doğumlu (Sarayköy) Yunus Emre, Anadolu'da Türkçe şiirin öncüsü tasavvuf şiirinin en önemli temsilcisi ve halk şairidir. 1321 yılında vefat etmiştir. Hayatıyla ilgili pek az şey bilinmektedir.

Yunus Emre'nin yaşadığı yıllar, Anadolu Türklüğü Moğol yağmaları ve çeşitli sıkıntıların çekildiği dönemdeydi. Böyle bir zamanda Mevlana, Hacı Bektaş, Ahi Evran-ı Veli gibi ilim ve irfan insanlarıyla birlikte İslam tasavvufuna Allah sevgisini, aşk ve güzel ahlakla ilgili düşüncelerini işlemiştir.

Başlıca bilinen 16. yy ozanları,

Pir Sultan Abdal:

16.yy da yaşamış Alevi- Türk halk şairi ve ozanıdır. Asıl adı Haydar'dır. Hayatının büyük bir kısmı Sivas ilinde geçmiştir. Ölümü ise 1547–1590 tarihleri arası olduğu sanılıyor.

Dergâh ortamında yetişmiştir. Şiirlerinde Allah, Muhammed, Ali, On iki imam ve Ehl-i Beyt sevgisi işlenmiştir. Çoğu şiirinde nefes tarzında yazdığı ilahiler görülür.

Pir Sultan Abdal Aleviler arasında bilinen Yedi Ulu Ozanlardan birisidir. Değişlerinde eski Türk kültürünü ve Alevi inancını yansıtır.

Başlıca bilinen 17. yy ozanları: Âşık Ömer, Gevheri, Karacaoğlan, Kayıkçı Kul Mustafa ve Kul Nesimi.

Âşık Ömer:

Konya veya Kırım'da 1620–1651 yıllarında doğmuş olduğu sanılır. Ölümü ise 1707 olarak kaynaklara geçmiştir. Şiirlerinin çoğunda vatan hasreti çektiği görülür sebebi 10–15 yıl kadar asker şair olarak Avrupa ve Rusya sınırlarında dolaşmıştır. İyi bir eğitim görmüştür. Mevlevi Tarikatına girmiş ve Derviş Nihani takma adını kullanmıştır.

Gevheri:

Hayatı hakkında pek bilgi yoktur. Aruz ve hece ölçüsüyle şiirler yazan Türk şairidir. 1700 yılında ölen hattat Bahri Paşa'nın divan kâtipliğini yaptığı biliniyor. Ölümü ise 1715 den sonradır. Adı şair namelerde Gubari olarak da geçmektedir.

Başlıca bilinen 18. yy ozanları,

Sayat Nova:

Harutyun Sayatyan veya Sayat Nova (1712–1795) 18. yüzyılın ünlü Ermeni şair ve halk ozanıdır. Eserleri Gürcüce, Azerice ve Ermenicedir. Bugün ise şarkılarının çoğu Azerice olduğu görülür.

Başlıca bilinen 19. yy ozanları: Âşık Alesker, Âşık Şenlik, Âşık Sümmani, Ruhsati, Âşık Seyrani, Dadaloğlu, Dertli.

Dadaloğlu:

Asıl adı Veli'dir. Kayserinin Tomarca ilçesinde doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Güney Anadolu'daki Nur Dağlarında yaşadığı bilinir. Oğuzların Avşar boyundan olan Dadaloğlu şiirlerinde yerleşik hayata geçmek istemeyen Türkmen Aşiretlerinin mücadelesini anlatır ve halkın tepkisini konu alır. Öldüğü yer Sivas'ın Şarkışla ilçesidir.

Ruhsati:

Asıl adı Mehmet olan köy şairidir. Sivas'ta 1835 yılında doğmuştur hayatının büyük bir kısmı burada geçmiş ve Sivas'ta ölmüştür. Küçük yaşta öksüz kalmasından ötürü iyi bir eğitim alamamıştır.

Ruhsati saz çalamayan fakat badeli bir âşıktır. Ruhsati başarını hece vezni kullanarak göstermiştir ve sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerinin içeriği genellikle halk üzerine kurmuştur.

Başlıca bilinen 20. yy ozanları: Ali Ekber Çiçek, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel, Neşet Ertaş, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova.

Âşık Veysel Şatıroğlu:

1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğdu. Veysel yedi yaşında çiçek hastalığından iki gözünü birden kaybetti. Babasının aldığı sazla diğer ozanların eserlerini çalmaya başladı. 1933 yılında Ahmet Kutsi Tecer' in teşvikiyle kendi sözlerini yazıp okudu. Eserlerinde kullandığı dil yalın ve ustacaydı. Yaşama sevinci ve hüznün, iyimserlik ve umutsuzluk şiirlerinde iç içeydi. 1973 yılında akciğer kanseri sebebiyle hayata veda etti.

Neşet Ertaş:

1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesinde doğmuştur. Abdallık geleneğinin son temsilcisi olan Neşet Ertaş Bozkırın Tezenesi olarak biliniyordu. İlkokul yıllarında önce keman sonra bağlama çalmaya başlamıştır. Babası ile birlikte yörenin

düğünlerini çalıp türküler söylerdir. Etkilendiği tek insan babası Muharrem Ertaş'tı. 2012 yılında İzmir'de tedavi gördüğü hastanede hayata gözlerini yumdu (wikipedia.org/wiki/Halk_ozan%C4%B1#20._y.C3.BCzy.C4.B11, 07.04.15).

2.9. Karacaoğlan

Karacaoğlan hayatı üzerine pek bir bilgiye rastlanmamaktadır. Nereli olduğu bile net olarak bilinmemektedir. Barak Türkmenleri Karacaoğlan'ı kendilerinden sayarken, Kilis'te yaşayan Türkmenler kendilerinden olduğunu söyler, Mersin'in Silifke, Gülnar, Mut ilçelerinde yaşayanlar kendilerinden olduğunu söyler, Gaziantep'lilere göre Akpınar köyündendir. Karacaoğlan'ın doğduğu yer belli olmadığı gibi öldüğü yer de belli değildir. Uzmanlara göre gerçeğe yakın sanıldığı yer İçel'in Mut ilçesinin Çukur köyünde bir tepede yattığıdır. Adı bazı kaynaklarda Simayil, kendi şiirlerinden bazısında ise Halil ve Hasan olarak geçer.

Karacaoğlan'ın ne zaman yaşadığını halka göre 1606'da doğduğu 1679–89'da öldüğüdür. Uzmanlar ise kesinde tarih veremiyorlar ancak şiirlerini incelediklerinde 17. yy da yaşadığını söylüyorlar.

Anadolu'da 17.yy' a girerken halkı korumakla görevli memurlar halka eşkıyalık yapmaya başlamıştır. Bu eşkıyalığa dayanamayan köylüler yaşadığı yerlerden ayrılmak zorunda kalmış topraklarını da ağa, beyler paylaşmıştır. Devlet ekonomik güçsüzlüğünden ötürü ağaya beye boyun eğmek durumunda kalmıştır. Karacaoğlan "Rağbet kalmadı hiç yoksula bayda" yani zengin yoksula artık iyi davranmıyor diyor.

Karacaoğlan'ın düşünce dünyasını anlamak kimden yana olduğunu bulup çıkarma imkânı yoktur. Yaşama sevinci olan, derdi sıkıntıya aşka bağlayan, insanların nabzına göre şerbet veren bir saz sairidir. Bazı şiirlerinde tasavvufi düşüncelere yer verir, kimi şiirlerinde Alevi-Bektaşî konularını ele alır, bazı şiirlerinde ise Osmanlı'yı över Mevlana'dan bahseder.

Karacaoğlan okuma yazması az olup hayatın içinden yani sevda, doğa konularından yola çıkan bir şairdir. Karacaoğlan kendisini dinleyenleri mutlu etmek, hayatın sıkıntılarından uzaklaştırmak isteyen bir ozandır.

Bir rivayete göre: Sazına kapandığı zaman inatçı deveyi yerinden kaldıran çok içli bir ozan olduğu bilinir. Sevdiği kızı başkasına verdikleri için kendi obasından ayrılır gurbete çıkar. Yolda rastladığı obada Karacaoğlan sevdiler ve sazına doyamaz oldular. Bu kez de bu obada beyin kızına gönül verir kız da Karacaoğlan'a fakat bey kızını fakire vermenin yolu yoktu tek çıkar yol kaçırmaktı. Kaçacak oldular bu seferde araya oba girdi zorla beyin öfkesini yenerek beyi ikna ettiler Karacaoğlan ile Elif kızı evlendirdiler. Oba aşk Türkleriyle boğuldu.

Karacaoğlan halkın beğenisine, halkın düşüncesine, halk duyarlılığına bağlı kalmıştır. Okumuş edebiyatındaki özentilikten uzak durmuş bir şairdir. Öksüz Dede, Köroğlu, Kul Mehmet ve Pir Sultan gibi şairlerin etkilerini taşır.

Aruzla yazılmış şiiri yoktur. Hecenin 11 (6+5 ve ya 4+4+3) ve 8 (4+4) kalıplarını kullanmıştır. Kalıpların duraklarında serbest davrandığı görülür. Ölçüye uydurmak için hece düşürdüğü de görülür. Halk şiiri geleneğine göre yarım uyak ve genellikle redif kullanmıştır. Dili ise su gibi akıp gider sade bir üslubu vardır. Karacaoğlan şiirleri genellikle halk şiir türünün en yaygını olan koşma, sonra semailer ile varsağı daha sonra ise türkü formunda yazıldığı görülür (Fuat,1995: 7–29).

Karacaoğlan'la ilgili bir edebiyat kitabında rastlanılan bilgide aynen şu şekildedir:

Âşık edebiyatının en önemli şairi sayılmaktadır.

Güneydoğu Anadolu'da yaşadığı tahmin edilmektedir.

Divan edebiyatından etkilenmemiş, sadece hece ölçüsüyle söylememiştir.

Aşk ve doğa konusunda kendisinden sonra gelen birçok şairi etkileyen güçlü bir söyleyişi vardır.

Koşma, semai ve varsağı nazım biçimlerini kullanmıştır.

Dili sade, arı ve duru bir Türkçedir (Kangal, 2012: 61).

2.10. İlgili Araştırmalar

Hakan TATYÜZ' ün "Karacaoğlan Türkülerinin Müzikal Analizi" adlı çalışmasında Karacaoğlan şiirlerinin ezgileri ve ritim özellikleri analiz çalışması yapılmıştır. Bu analiz çalışmasında tespiti yapılan türküler şekil ve tür bilgisi bakımından, form, makam, karar ses, güçlü ses, metronom, dizi, usul ve ses genişliği gibi yönlerden incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar grafiklerle gösterilmiştir.

Selçuk BİLGİN (2004) "Eğitim Müziğinde Prozodi" adlı çalışmasında eğitim müziğinin öneminden bahsedip okul müzik eğitiminde her yönüyle kullanılacağını ifade eder. Eğitim müziği besteleme tekniklerini ezgi yazımı, tek sesli şarkı besteleme, eşlikli şarkı besteleme şeklinde 3 grupta toplamıştır. Eğitim müziği bestelemenin geniş kapsamlı bir çalışmadır ve bestelenirken insan kapasitesinin yani çocuk ve gençlerin ses özelliklerini, fizyolojik ve psikolojik yapısını iyi bilmek gerekir. Eğitim müziği içerisinde yer alan şarkı bestelemenin en önemli ögesi prozodidir. Çocukların ve gençlerin şarkıları doğru yorumlaması adına yazılacak şarkı sözlerinin Türkçe prozodi kurallarına uygun olması gerekir.

Hatice Selen TEKİN (2011) "Şair ve Besteci Arasındaki Ahenk" adlı çalışmasında estetik ve ahengin önemine vurgu yapar. Bir eseri eser yapan bu iki unsurdur. Bu özellikleri olmayan eserler sanat eseri değildir. Estetik ve ahengin sağlanması için ilk bilinmesi gereken şey dilin kurallarıdır. Besteci edebi sanatları iyi tanımalıdır ve bunu eserine yansıtabilsin. Şair ve besteci arasındaki güzel ahenk örneği olarak Münir Nurettin Selçuk ile Yahya Kemal, Hüseyin Saadettin Arel ve Fuat Hulusi Demireli ikililerine ait eserlerini örnek vermiştir. Verdiği bu örneklerde söz ve müzik uyumu dikkat çeker. Söz ve müziğin uyumlu olduğu eserler doğru müziktir ve yıllar geçse de unutulmaz. Doğru müzik şair ve besteci arasındaki ahengi yansıtır ve bu müzik ahenk içinde insanı alıp götürür, dinlendirir.

Yasemin BAKİ (2011) "Mevlana'nın Mesnevî'sinde Halk Edebiyatı ve Halk Kültürü" adlı çalışmasında ilk olarak Mevlana'nın hayatı, eserleri ve Mesnevi ve Mesnevi'nin Türk edebiyatındaki etkisinden bahsedilmiştir. İlk bölümde Mevlana'nın en önemli eserlerinden kabul edilen Mesnevi'de bulunan fıkra masal ve halk hikâyeleri örnekleri verilmiştir ve Mevlana'nın görüşleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise yine Mesnevi'de bulunan evlenme, ölüm, hekimlik, gelenek

görenekler, farklı inanışlar incelenmiştir. Mevlana'nın görüşlerinin Anadolu Türk kültürü ve inançlarına etkisi açıklanmıştır.

Bülent ARI'nın (2006) "Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Sevgilinın Giyim Kuşamı" adlı çalışmasında ilk olarak Karacaoğlan'ın edebiyattaki yerinden söz edilmiştir ve giyim kuşamın kültür ile olan ilişkisi açıklanmıştır. Son olarak Karacaoğlan'ın şiirlerinden yola çıkarak sevgiliye ait olan takı, kılık kıyafet v.b gibi ipuçlara ulaşılmıştır. Bunlardan bazıları; toka, başörtüsü, taç, peçe, sürme, elbise, şalvardır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu araştırma nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Nitel araştırma:

“Nitel araştırma, **gözlem, görüşme ve doküman analizi** gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45).

Betimsel araştırma yöntemi:

“**Betimsel (descriptive) araştırmalar**, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar” (Büyüköztürk vd, 2013: 22).

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada durum çalışması modeli kullanılmıştır.

“Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 83).

3.2. Araştırma Evreni

Bu çalışmanın evrenini Türk Halk Müziği literatüründe geçen ozan-âşıklar ve eserleri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırma Örnekleme

Bu çalışmanın örneklemini, günümüz ozanları tarafından önde gelen isim olarak kabul edilen ve eserleriyle halk müziğimize büyük katkısı olan Karacaoğlan'ın tesadüfî örnekleme yoluyla belirlenen, bestelenmiş 11 eseri oluşturmaktadır.

3.4. Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada öncelikle konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalar, yazılı ve ses kaydı olan eserler taranmıştır. Tezin hazırlanmasında ve yazımında Türk Dil Kurumu'nun resmî internet sayfasında yer alan Yazım Kılavuzu, Genel Türkçe Sözlük, Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü, Tarama Sözlüğü'nden faydalanılmıştır. Karacaoğlan'ın şiirlerinde sözel olarak duyguların ve düşüncelerin açıklanmasında, bestelenmiş eserlerinin müzikal analizi ve tartımsal olarak prozodi uyumunu incelerken uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

Veriler toplanırken belge tarama tekniği ve görüşme tekniği kullanılmıştır.

“Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar” (Büyüköztürk vd, 2013: 150).

Bu çalışmada görüşme hazırlama ve uygulama süreci ile ilgili olarak; görüşmenin amacı belirlenmiştir. Sonrasında türkülerin ses kayıtları dinlenilmiştir. Araştırmacı tarafından hissedilen duygular her türkü için ayrı ayrı tespit edilmiştir. Sonrasında görüşmenin taslağı oluşturulmuş uzman görüşlerinden faydalanılarak görüşme uygulama süreci başlatılmıştır. Görüşme yüz yüze olarak toplamda 51 kişiye uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın Nitel boyutu için içerik analizi yapılmıştır.

“İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

“İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259).

Her türkü için her katılımcının vermiş olduğu yanıtlar bir araya getirilmiş ve duyguların işaretlenme sayısına göre her türkünün duygu tablosu çoktan aza doğru ayrı ayrı gösterilmiştir.

Nitel verinin nicelleştirilmesi; görüşme, gözlem veya dökümanların incelenmesi yoluyla elde edilmiş yazılı biçimdeki verinin, belirli süreçlerden geçirilerek sayılara veya rakamlara dökülmesidir. Sayılar ve rakamlar genellikle nicel araştırma türleriyle anılıyor olsa da, nitel verinin belirli bir düzeyde sayılara indirgenmesi mümkündür. Nitel verinin sayılara indirgenmesinde amaç, istatistiksel yöntemlere başvurarak genellemeler yapmak veya sınırlı sayıdaki belirli değişkenler arasında ilişki aramak değildir. Zaten, nitel verinin doğası ve yapısı buna izin vermez (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 274).

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Birinci Alt Problem:

Karacaoğlan'ın şiirlerinde sözel olarak anlatılmak istenen duygu ve düşünceleri incelendiğinde nasıl bir durum mevcuttur?

4.1.1. Birinci Alt Problemin Çözümü

4.1.1.1. Gurbette Ömrüm Geçecek

(1)

Gurbette ömrüm geçecek,
Bir daracık yerim de yok.
Oturup derdim dökecek,
Bir münasip yârim de yok.

(3)

Koyverin kuşu turnaya,
Yârin durağın bulmaya.
Soyundum derviş olmaya,
Hırka ile şalım da yok.

(2)

Uçtu genç şahanı, uçtu,
Kaçarak deryayı geçti.
Gönlüm bir güzele düştü,
Sarf edecek malım da yok.

(4)

Karacaoğlan, dünya fâni,
Toprak emer tatlı canı.
Hastalandım, ilâç hani?
Bir acısız ölüm de yok.

Karacaoğlan

Derviş: Yoksul, benliğinden geçmiş kişi, tarikata girmiş kimse. **Derya:** Deniz

Şahan: Şahin.

Karacaoğlan birinci dördlükte, ömrünün gurbette geçmesi ve yerleşik bir hayatının olmadığından ötürü derdini paylaşacağı bir yârin (eş-dost) olmadığından yakınıyor. İkinci dördlükte, kendine şahin benzetmesi yaparak gençliğinin geçtiğini vurguluyor. Bir sevdaya kapıldığını bahsediyor ve bu dördlükte bu güzele verecek bir

malının dahi olmaması kendi yoksulluğunu-çaresizliğini dile getiriyor. Üçüncü dörtlüğünde, gönlümü saliverin bırakın yârimi bulayım edasıyla bir yakarışı var. Aynı zamanda yoksulluğunu öyle dile getiriyor ki derviş olmak istediğini, dervişliğe soyunduğunu belirtip bunu olacak hırka ve şalım da yok diyor. Dördüncü dörtlükte ise, mahlasını tapşırmakta (kendini bildiriyor, belirtiyor) ve bu dörtlükte nasihatler veriyor.

4.1.1.2. Kula Sevdiğim Kula

(1)

Kula da sevdiğim, kula,
Kolunu boynuma dola.
Sarılalım ince bele,
Bülbüller öttüğü zaman.

(2)

Kaç güzel, karşımda durma,
Ölürüm, kanıma girme.
Yüzünü benden çevirme,
Yanına vardığım zaman.

(3)

Yolunu ayırma benden,
Gönül vazgeçer mi senden?
Meğer can ayrılır tenden,
Senden ayrıldığım zaman.

(4)

Karacaoğlan, el duymasın,
Yanında engel olmasın.
Üç gece sabah olmasın,
Sarılıp yattığım zaman.

Karacaoğlan

Kula: Kumral, sarı saçlı mavi gözlü.

Karacaoğlan birinci dörtlüğünde sevdiği kişinin güzelliğinden bahsediyor ve bülbüllerin ötüştüğü bahar aylarında sevdiğiyle yaşamak istediği arzularından bahsediyor. İkinci dörtlüğünde Karacaoğlan, sevdiğinin yanına sokulduğu zamanda yüzünü dönmesinden endişe ediyor. Üçüncü dörtlüğünde ise, sevgisinin büyüklüğünden söz ediyor ve sevdiğinin de yolunun kendisiyle bir olsun istiyor ve öldüğü zaman değil de sevdiğinden ayrıldığında can bedenden ayrılır diyerek anlatıyor sevdasını. Son dörtlükte mahlasını tapşırıyor. Yâre kavuştuğunda kimse

görmesin nazar etmesin ve yâriyle birlikteyken yaşadığı an bitmesin diye üç gece sabah olmasın diyor.

4.1.1.3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet İlleri

(1)

Seyyah oldum, gezdim gurbet illeri,
Kâr etti bağıma, yeter ayrılık.
Söyleyeyim başa gelen hâlleri,
Çok çektim, ölümden beter ayrılık.

(2)

Şu aşkın ateşi sönmüyor serde,
Ah çeker ağlarım gezdiğim yerde.
Ben burda kalmışım, dost gurbet elde,
Beni ilden ile atar ayrılık.

(3)

Ben terk eylesem de diyarı gurbet,
Âşıklar, sadıklar kavuşur elbet.
Dost ile bir saat yapsam muhabbet,
Sevdiğim, gözüme tüter ayrılık.

(4)

Karacaoğlan der ki: Terkin verecek,
Ötüşür bülbüller, gonca gülüncek.
Ben burda, yâr orda, böyle kalacak,
İster ölüm olsun, ister ayrılık.

Karacaoğlan

Seyyah: Gezgin. **Ser:** Baş. **Terkin:** Yazılmış bir şeyi çizerek silme.

Karacaoğlan ilk dördlüğünde, kendisinin gurbet illeri gezdiğini söylüyor ve ayrılığın canına tak ettiğinden bahsediyor. Ayrılık Karacaoğlan'ı baya bir üzmüş olacak ki ayrılığın ölümden beter olduğunu söylüyor. İkinci dördlükte, aşkının ateşi hala yanıyor yüreğinde, nereye gitse yâri unutamaz ve iç çekerek ağlar. Geri dönmeyi istememekte “Beni ilden ile atar ayrılık” mısrası ile ayrılığın ne denli yorucu olduğunu anlatmaktadır. Üçüncü dördlüğünde, âşıkların bir gün mutlaka kavuşacağına inanır. Dost gördüğüm kim varsa muhabbetinde sevdiği aklına gelir. Dördüncü dördlüğünde ise, mahlasını tapşırır. Kaderinden, aylar yıllar geçse sevdiği yâri orda kalacağı ve kendisinin gurbette olacağını söyler ucunda ya ölüm olsun ya da ayrılık diyerek umutsuz bir şekilde bahseder.

4.1.1.4. Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı)

(1)

Nazlı yardan bana bir haber geldi
Eğer doğru ise büktü belimi
Dediler nazlı yâri yâd eller aldı
Kadir mevlam nasip eyle ölümü

(2)

Bülbüle söyleyin dalına konsun
Bizi böyle eden Allah'tan korksun
Sabreyle sevdiğim ilkbahar gelsin
Terkedeyim vatanımı elimi

(3)

Karacaoğlan derki doğmadan göçtüm
Yar elinden dolu badeler içtim
Kötüler zannederler ben yâden geçtim
Ölmeyince çeker miyim elimi

Karacaoğlan

Karacaoğlan birinci dördlüğünde sevdiği kişi hakkında öğrendiği acı haberdan bahsediyor. Sevdiği kişiyi yâd ellerle yanı yabancı bir kişiyle evlendirmiş olacaklar ki Allah'a kendisi için ölümü istiyor. İkinci dördlüğünde ikisinin arasını ayıranlardan için Allah korkularını sorguluyor ve sevdiğine sabretmesini söylüyor. Karacaoğlan'ın hala umudu var. "Bülbüle söyleyin dalına konsun" mısrası ile bülbül ve gül hikâyesine göndermede bulunuyor. Bu hikâye ye göre bülbülün güle olan aşkı çok büyüktür ve kusursuz sever. Şairler de bu hikâyeye telmih yaparlar ve kendilerini de bülbül gibi âşık hissederler. Son dördlüğünde mahlasını tapşırıyor. Ozanların rüyalarında gördükleri bade içme olayını anlatıyor sevdiği yar elinden çok bade içtiğini söylüyor. Kötü kişilere sesleniyor canı bedenden ayrılmayınca sevdiğinden vazgeçmeyeceğini dile getiriyor. Burada yârini canı pahasına sahiplenme durumu var.

4.1.1.5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem

(1)

Elâ gözlüm ben bu ilden gidersem
Zülfü perişanım kal melûl melûl
Kerem et aklından çıkarma beni
Ağla göz yaşını sil melûl melûl

(2)

Elvan çiçeklerden sokma başına
Kudret kalemini çekme kaşına
Beni unutursan doyma yaşına
Gez benim aşkımla yâr melûl melûl

(3)

Karacaoğlan der ki, ölüp ölünce
Ben de güzel sevdim kendi halimce
Varıp gurbet ile vâsıl olunca
Dostlardan haberim al melûl melûl

Karacaoğlan

Melûl: Hüzünlü, mahsun. **Kerem et:** iyilik, cömertlik. **Elvan:** rengarenk, çeşitli

Karacaoğlan birinci dördlükte, olurda gurbete giderse kendisini unutmasın diye sevdiğine üzgün kalmasını ve bir iyilik edip aklından çıkarmamasını söyler, burada bir kaybetme korkusu bir güvensizlik var. Sevdiğinin gözyaşını akıtmasını istemesi de bundan olsa gerek. İkinci dördlükte, yine unutulma korkusu vardır ve yârinin türlü hayallere kapılıp başka hayatlara açılmasından endişelidir. Karacaoğlan yârinin sürekli aklında olmak istemektedir. Unutulduğu takdirde yârine beddua edermişçesine yârinin sevda ateşiyle gezmesini ve gözyaşı dökmesini ister. Son dördlükte ise, mahlasını tapşıyor. Ölümlü dünyada bende sevdim kendimce der gün olurda gurbete gidersem eğer, sende dostlardan al haberimi için için yiyerek deyip yine ikinci dördlükte olduğu gibi bir sitem duygusunu belirtir. Karacaoğlan'ın bu şiirinde gurbetlik, aşk, sitem ve karamsarlık var.

4.1.1.6. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz

(1)

Bağlandı yollarım kaldım çaresiz

Gayri dünya bana aralandı gel

Derildi dertlerim artsız arasız

Üst üste dizildi sıralandı gel

(2)

Yâri görse idim haftada ayda

Sevip ayrılmaktan ne buldum fayda

Azrail göğsümde canım hay hayda

Ciğerimin başı yaralandı gel

(3)

Karacaoğlan der ki başa yazıldı

Gözüm yaşı Ceyhan oldu süzüldü

Kefenim biçildi kabrim kazıldı

Mezarımın üstü karalandı gel

Karacaoğlan

Derilmek: toplanmak, derli toplu.

Karacaoğlan'ın bu şiirinin birinci dördlüğünde, çaresizlik, yalnızlık çekmektedir. “Gayri dünya bana aralandı” mısrasında ölüm teması dikkat çekmektedir. Bütün dünya üstüne geldiğini ve sıkıntıların ardı ardına geldiğini düşünmekte ve yârinin derdine derman olması için gelmesini ister. İkinci dördlükte ayrılıktan dolayı acı çektiğini ifade eder. Burada kendine de kızdığı görülür ve ayrılmakta ne buldum fayda diyerek pişmanlığını dile getirmektedir. Ayda bir olsa da görmeye de razıdır sevdiğini. Son dördlükte ise mahlasını tapşırır. Bu dördlükte benzetme yapmıştır gözyaşlarını Ceyhan nehrine benzeterek üzüntüsünün büyüklüğünü ifade eder. Acıdan hayatta son demlerini yaşadığını söyler bir mezara girmedim kaldı diyerek çaresizce sevdiğini bekler. Karacaoğlan'ın bu şiirinde ayrılık acısı ve yar hasreti çektiği görülmektedir.

4.1.1.7. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar

(1)

Bülbül havalanmış, yüksekten uçar,
Has bahçe içinde gülüm var diye.
Seni seven yiğit serinden geçer,
Güzeller içinde yârim var diye.

(2)

Ben seni severim, sen de sev beni,
Mevlm bir kararda koymaz insanı.
Bir gün gelir sen de ararsın beni,
şurda bir divane yârim var diye.

(3)

Ben, seni severim can ile candan,
İnsan kemlik bulmaz sevdiği yardan.
Canım esirgemem vallahi senden,
Götür sat pazara klem var diye.

(4)

Karac'oğlan söyler kaşı karadan,
Hicap perdesini kaldır aradan,
Seni, beni bir Mevl'dır yaradan,
Byklenme hey kız güzelim diye.

Karacaoğlan

Ser: baş**Divane:** deli, düşkün.**Kemlik:** kötülük.**Hicap:** utanma, sıklılma

Karacaoğlan bu eserinin birinci dörtlüğünde, gönlünü kaptırdığı kişiye övgü yapmaktadır. Bu kişi o kadar güzel olmalı ki bir yiğidin aklını başından alıp güzel bir yârim var diyerek vnmesine sebeptir. İkinici dörtlükte Karacaoğlan, yârine sev beni diyor adeta insanoğlunun “ne olacağı belli olmaz”a dikkat çekip gün gelir bana yanan bir yârim vardı dersin diye yârine sesleniyor. nc dörtlükte, güzeli candan sevdiğini, ondan kötülük beklemediğini dile getirmektedir. Uğruna canını verecek hatta kle olacak kadar çok sevmektedir Karacaoğlan, sevgisinin büyüklüğünü bu şekilde ifade etmektedir. Son dörtlükte mahlasını taşırır. İkimizi de yaradan mevladır kendini çok yüce görme deyip yârine bir de nasihati vardır Karacaoğlan'ın. Karacaoğlan'ın bu şiirinde sevdiğine olan duygularından bahsetmekte ve sevdiği güzelin Karacaoğlan'ı küçük görmesi ve sevdasına karşılık vermemesi Karacaoğlan'ı epey bir etkilemiştir. Karacaoğlan'da buna karşılık ilahi adaletin var olduğunu kendini yükseklerde görmemesini bu güzele hatırlatmaktadır.

4.1.1.8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli

(1)

Şu yalan dünyaya geldim geleli
Tas tas içtim ağuları, sağ iken
Kahbe felek vermez benim muradım
Viran oldum, mor sünbüllü bağ iken

(2)

Aradılar, bir tenhada buldular
Yaslandılar, şıvgalarım kırdılar
Yaz bahar ayında bir od verdiler
Yandım gittim, ala karlı dağ iken

(3)

Karacaoğlan der ki, bakın geline
Ömrümün yarısı gitti talana
Sual eylen bizden evvel gelene
Kim var imiş, biz burada yoğ iken

Karacaoğlan

Ağu: zehir. **Viran:** harap, yıkık. **Şıvga:** filiz. **Od:** ateş

Karacaoğlan birinci dörtlüğünde, bir yaşanmışlığın vermiş olduğu yorgunluktan bitkinlikten bahseder. Gençcik bir fidan iken yalan dünyanın zehrini içip ve kaderinin gülmediğinden bahseder ve kendi durumunu sulanmayan kuruyan bir bağ ile özdeşleştirmiş. İkinci dörlükte, kendisine filiz benzetmesi yaparak yaşının genç olduğu anlaşılır ve genç yaşında güçlü bir insanken kendisinin başkaları tarafından acıyla eziyet edildiğini anlatır. Burada filizin çabuk kırılğan olmasından dolayı, filiz benzetmesi yaparak ümidinin kırılması arasında bir bağ kurmuş. Son dörtlüğünde mahlasını tapşırır. Ömrünün yarısını boş geçtiğini düşünür ve bu dünyaya niye geldiğini sorgulamaktadır. Karacaoğlan'ın aşk konusundan ziyade bu şiirinde sitem edercesine yorgunluk, hayattan bezme ve tükenmişlik duygusu anlatılmaktadır.

4.1.1.9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun

(1)

Güzel, ne güzel olmuşsun
Görülmeyi, görülmeyi
Siyah zülfün halkalanmış
Örülmeyi örülmeyi

(2)

Mendilin yudum, arıttım
Gülün dalında kuruttum
Adın ne idi unuttum
Sorulmayı sorulmayı

(3)

Çağır Karacaoğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiğinden soğur
Sarılmayı sarılmayı

Karacaoğlan

Karacaoğlan birinci dördlüğünde, sevdiğini uzun zamandır görmemiştir ve gördüğünde beğenisini dile getirmektedir. Sevdiğinin saçları dikkatini çeker ve saçlarına vurgu yapmaktadır. İkinci dördlükte, sevdiğinden aldığı mendili özenle saklamış sahip çıkmıştır. “Adın ne idi unuttum, sorulmayı sorulmayı” diyerek, burada da ufak bir iğnelemesi vardır Karacaoğlan’ın. Son dördlükte mahlasını tapşırır. İğnelemeye devam etmektedir. Karacaoğlan bu şiirinde ilk başta yâre olan hasret duygusunu anlatmakta ve bu süreçte yârine yaklaşamadığından duyduğu sevginin azaldığını belirtmektedir.

4.1.1.10. Gönül Gurbet Ele Varma

(1) (2)

Gönül gurbet ele varma Bahçenizde nar ağacı

Ya gelinir ya gelinmez Kimi tatlı kimi acı

Her güzele meyil verme Gönüldeki dert ilacı

Ya sevilir ya sevilmez Ya bulunur ya bulunmaz

(3)

Karacaoğlan düşse yola

Bülbül figan eder güle

Güzel sevmek bir sarp kale

Ya alınır ya alınmaz

Karacaoğlan

Meyil: gönül.

Figan: ağlama, inleme.

Sarp: çetin, güç, şiddetli.

Karacaoğlan birinci dördlüğünde, gurbetteki güzele gönlünü kaptırma her güzele gönül verme ya sevilir ya sevilmez diyerek kendi gönlüne söz anlatmaktadır sanki nasihat etmektedir. İkinci dördlükte ise gönlün hassalığından ve gönül ilacının her zaman bulunamayacağı vurgusunu yapar. Son dördlüğünde mahlasını tapşırır. Güzel sevmenin zorluğundan güçlüğünden bahseder.

4.1.1.11. Gine Dertli Dertli İniliyorsun

(1)

Gine dertli dertli iniliyorsun
Sarı turnam sinen yaralandı mı
Hiç el değmeden de iniliyorsun
Sarı turnam sinen parelendi mi
Yoksa ciğerlerin parelendi mi

(2)

Yoksa sana ya düzen mi düzdüler
Perdelerin tel tel edip üzdüler
Tellerini sırmadan mı süzdüler
Allı da turnam sinen de yarelendi mi
Yoksa ciğerlerin parelendi mi

(3)

Havayı ey deli gönül havayı
Ay dogmadan şavkı tutmuş ovayı
Türkmen kızı katar etmiş mayayı
Çekip gider bir gözleri sürmeli

(4)

Kuru kütük yanmayınca tüter mi
Ak gerdanda çifte benler biter mi
Vakti gelmeyince bülbül öter mi
Ötüp gider ötüp gider bir gözleri sürmeli
Ötüp gider bir gözleri sürmeli

(5)

Dere kenarında yerler hurmayı
Kılavuz ederler telli turnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çözüp gider bir gözleri sürmeli
Çözüp gider bir gözleri sürmeli

Karacaoğlan derki geçti ne fayda
Bir vefa kalmadı ok ile yayda

Karacaoğlan

Sine: gönül, yürek**Sırma:** ince gümüş tel**Pare:** parça, adet**Şavk:** ışık**Katar:** taşıt

Karacaoğlan'ın bu eserinin birinci mısrasının nazım birimi beş benttir. Bu bentte sanki sazıyla konuşmaktadır. Sazına turna kuşu benzetmesi yapmış olacak ki daha el değmeden bütün dertlerini yüreğin parçalanmış gibi dışa vuruyorsun demektedir. İkinci bendinde, “perdelerini tel tel edip üzdüler tellerini sırmadan mı süzdüler” mısrasında sazının derdine ortak olmakta ve sazıyla konuşmaktadır. Üçüncü mısrasının nazım birimi dörtlüktür. Bu dörtlükte kendi gönlüne gökyüzünü işaret eder ve burada ay doğmadan ışık saçmış ortalığa (burada ışık saçan kendi gönlü-sevdası da olabilir) diyerek yine bir sevdanın haberini verir sanki devamında ise bir Türkmen kızından bahsetmektedir. Türkmen kızına gönlünü kaptırmış olacak ki kızın Karacaoğlan'ı pek dikkate almayıp yoluna devam etmesi Karacaoğlan'ı derinden etkilemiş ve eserine yansıtmaya sebep olmuştur. Karacaoğlan dördüncü mısrasının nazım birimi benttir. Bu bentte çeşitli benzetmeler yaparak her şeyin vakti seherinde olacağını kendi kendine anlatmaya çalışır. Sabırlı olması konusunda kendini telkin eder ama gözleri sürmeli güzel hala yolunda devam etmektedir. Karacaoğlan son bendinde gönlünü kaptırdığı güzelden umudu kesmiştir ve yüreğine saplanan sevda okunun artık bir faydasının kalmadığını belirtmiştir.

4.2. İkinci Alt Problem:

Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserlerinin dinleyenler üzerinde bıraktığı duygusal durum nasıldır?

4.2.1. İkinci Alt Problemin Çözümü

Bu alt problemin çözümü için görüşme çalışması yapılmıştır. Karacaoğlan'ın bestelenen 11 türküsü farklı sanatçıların yorumu ile dinletilmiştir. Her türkü için hissedilen duyguların işaretlenmesi istenilmiştir. Görüşmeye göre dinleyenler tarafından hissedilen duyguların çoktan aza doğru sıralaması yapılmıştır. Görüşmeye 51 kişi katılmıştır. İşaretlenen duygular kişi sayılarına göre ilgili duygunun yanında parantez içerisinde gösterilmiştir. Her türkü için ayrı ayrı tablolar aşağıda verilmiştir.

Gurbette Ömrüm Gececek

-
1. Gurbetlik (48)
 2. Yalnızlık (35)
 3. Ayrılık Acısı(32)
 4. Umutsuzluk (28)
 5. Acı (25 kişi)
 6. Özlem (24)
 7. Hasretlik (15) / Çaresizlik (15)
 8. Sitem (10)
 9. İçlenme (9)
 10. Aşk (5)
 11. Umut (2)
 12. Mutluluk (-) / Neşe (-) / Heyecan (-) / Vicdan Azabı (-)
-

Tablo 1. Gurbette Ömrüm Gececek Görüşme Sonucu

Gurbette Ömrüm Gececek türküsü için Orhan Hakalmaz'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 1'e göre sırasıyla *gurbet*, *yalnızlık*, *ayrılık acısı*, *umutsuzluk*, *acı* ve *özlem* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Kula Sevdiğim Kula

1. Heyecan (36)
 2. Aşk (30)
 3. Umut (26)
 4. Neşe (23)
 5. Çaresizlik (20) / Mutluluk (20)
 6. Özlem (16)
 7. Hasretlik (4)
 8. Ayrılık Acısı (3)
 9. Acı (1) / Sitem (1) / İçlenme (1)
 10. Gurbetlik (-) / Umutsuzluk (-) / Vicdan Azabı (-) / Yalnızlık (-)
-

Tablo 2. Kula Sevdiğim Kula Görüşme Sonucu

Kula Sevdiğim Kula türküsü için Sevcan Orhan'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 2'ye göre sırasıyla *heyecan*, *aşk*, *umut* ve *neşe* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri

-
1. Ayrılık Acısı (44)
 2. Gurbetlik (34)
 3. Acı (28)
 4. Özlem (24)
 5. Yalnızlık (23)
 6. İçlenme (14)
 7. Hasretlik (12)
 8. Sitem (11)
 9. Çaresizlik (7)
 10. Umutsuzluk (4)
 11. Aşk (3)
 12. Umut (1)
 13. Heyecan (-) / Vicdan Azabı (-) / Mutluluk (-) / Neşe (-)
-

Tablo 3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri Görüşme Sonucu

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri türküsü için Ender Balkır ve Sevcan Orhan'ın düet yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 3'e göre sırasıyla *ayrılık acısı*, *gurbetlik*, *acı*, *özlem* ve *yalnızlık* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı)

1. Ayrılık Acısı (44)
 2. Özlem (25)
 3. Umutsuzluk (24)
 4. Gurbetlik (21)
 5. Acı (20)
 6. İçlenme (14)
 7. Çaresizlik (11)
 8. Aşk (10)
 9. Sitem (8)
 10. Hasretlik (7)
 11. Yalnızlık (3)
 12. Heyecan (-)/Mutluluk (-) /Neşe (-) /Umut (-) /Vicdan Azabı (-)
-

Tablo 4. Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) Görüşme Sonucu

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) türküsü için Arif Sağ ve Belkıs Akkale'nin düet yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 4'e göre sırasıyla *ayrılık acısı*, *özlem*, *umutsuzluk*, *gurbetlik* ve *acı* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem

1. Ayrılık Acısı (39)
 2. Acı (25) / Hasretlik (25)
 3. Özlem (24)
 4. İçlenme (16) / Yalnızlık (16)
 5. Aşk (14)
 6. Gurbetlik (10)
 7. Çaresizlik (8)
 8. Sitem (6) / Umutsuzluk (6)
 9. Vicdan Azabı (1) / Umut (1)
 10. Heyecan (-) / Mutluluk (-) / Neşe (-)
-

Tablo 5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Görüşme Sonucu

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem türküsü için Mükerrerem Kemertaş'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 5'e göre sırasıyla *ayrılık acısı*, *acı/hasretlik* ve *özlem* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz

1. Çaresizlik (46)
 2. İçlenme (35)
 3. Acı (28)
 4. Yalnızlık (19)
 5. Umutsuzluk (14)
 6. Özlem (13)
 7. Ayrılık Acısı (9)
 8. Hasretlik (8)
 9. Sitem (5)
 10. Vicdan Azabı (3)
 11. Umut (2) / Gurbetlik (2)
 12. Aşk (1)
 13. Heyecan (-) / Mutluluk (-) / Neşe (-)
-

Tablo 6. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz Görüşme Sonucu

Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz türküsü için Sevcan Orhan'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 6'ya göre sırasıyla *çaresizlik*, *içlenme* ve *acı* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar

1. Aşk (42)
 2. Umut (25)
 3. Özlem (22)
 4. İçlenme (14)
 5. Acı (7)
 6. Ayrılık Acısı (6) / Gurbetlik (6) / Hasretlik (6) / Umutsuzluk (6)
 7. Mutluluk (3)
 8. Çaresizlik (2) / Heyecan (2) / Yalnızlık (2)
 9. Sitem (1) / Neşe (1)
 10. Vicdan Azabı (-)
-

Tablo 7. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar Görüşme Sonucu

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar türküsü için Ayfer Vardar'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 7'ye göre sırasıyla *aşk*, *umut* ve *özlem* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli

1. Umutsuzluk (38)
 2. Çaresizlik (36)
 3. Sitem (27)
 4. Acı (26)
 5. Yalnızlık (23)
 6. İçlenme (15)
 7. Hasretlik (4)
 8. Aşk (3)
 9. Ayrılık Acısı (2)
 10. Özlem (1)
 11. Gurbetlik (-) / Heyecan (-) / Mutluluk (-) / Neşe (-) / Umut (-) /
Vıcdan Azabı (-)
-

Tablo 8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli Görüşme Sonucu

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli türküsü için Zülfü Livaneli'nin yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 8'e göre sırasıyla *umutsuzluk*, *çaresizlik*, *sitem*, *acı* ve *yalnızlık* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Güzel Ne Güzel Olmuşsun

1. Aşk (43)
 2. Özlem (38)
 3. İçlenme (26)
 4. Hasretlik (16)
 5. Umut (15)
 6. Neşe (12)
 7. Ayrılık Acısı (8)
 8. Acı (5)
 9. Heyecan (4)
 10. Sitem (3) / Mutluluk (3)
 11. Çaresizlik (2) / Umutsuzluk (2) / Yalnızlık (2)
 12. Vicdan Azabı (1)
 13. Gurbetlik (-)
-

Tablo 9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun Görüşme Sonucu

Güzel Ne Güzel Olmuşsun türküsü için Neşet Ertaş'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 9'a göre sırasıyla *aşk*, *özlem* ve *içlenme* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Gönül Gurbet Ele Varma

1. Aşk (31)
 2. Çaresizlik (28) / İçlenme (28)
 3. Acı (23)
 4. Gurbetlik (19)
 5. Ayrılık Acısı (18)
 6. Özlem (16)
 7. Hasretlik (11)
 8. Umutsuzluk (9)
 9. Sitem (7)
 10. Umut (4)
 11. Yalnızlık (3)
 12. Heyecan (-) / Mutluluk (-) / Neşe (-) / Vicdan Azabı (-)
-

Tablo 10. Gönül Gurbet Ele Varma Görüşme Sonucu

Gönül Gurbet Ele Varma türküsü için Orhan Hakalmaz'ın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tabloya göre sırasıyla *aşk*, *çaresizlik/içlenme* ve *acı* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Gine Dertli Dertli İniliyorsun

-
1. Acı (31) / İçlenme (31)
 2. Çaresizlik (26)
 3. Ayrılık Acısı (23)
 4. Aşk (16)
 5. Sitem (9) / Umutsuzluk (9)
 6. Heyecan (8) / Yalnızlık (8)
 7. Hasretlik (6)
 8. Vicdan Azabı (5)
 9. Umut (3)
 10. Özlem (2) / Neşe (2)
 11. Gurbetlik (1) / Mutluluk (1)
-

Tablo 11. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Görüşme Sonucu

Gine Dertli Dertli İniliyorsun türküsü Devrim Kaya'nın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Tablo 11'e göre sırasıyla *acı/içlenme*, *çaresizlik* ve *ayrılık acısı* duyguları dinleyenlerin çoğunluk olarak hissedip işaretlediği duygular olduğu görülmektedir.

Yapılan görüşme çalışmasında eserlerin dinleyenler üzerinde bıraktığı duygular her türkü için tablo halinde gösterilmiştir. Genel olarak 11 türküye bakacak olursak *acı*, *özlem*, *ayrılık acısı*, *aşk*, *çaresizlik*, *içlenme*, *gurbetlik*, *umutsuzluk* ve *yalnızlık* duyguları dinleyenler tarafından yoğun olarak hissedilmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Problem:

Karacaoğlan'ın bestelenmiş 11 eserin müziğinin hissettirdiği duygular ile sözel olarak yorumlanması nasıldır?

4.3.1. Üçüncü Alt Problemin Çözümü

Bu alt problemin çözümünde, ikinci alt problem sonucunda alınan veriler doğrultusunda eserler araştırımcı tarafından dinlenilip uzman görüşleri ile desteklenerek dinlenen müzik sentezlenerek hissedilenler yazıya aktarılmıştır. Karacaoğlan'ın bestelenmiş 11 eserin müziğinin hissettirdiği duygular ile sözel olarak yorumlanması yapılmıştır. 11 eserden alınan edinilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Gurbette Ömrüm Gececek adlı eseri Orhan Hakalmaz'ın yorumunu dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Konusu gurbet olan bu eserin müziğine de bu konuyu işlenmiştir. Türküye başlamadan önce bir kaval açışıyla türküye yol gösteren hicaz makamı tanıtılıyor. Kavalın yapmış olduğu bu açış türkünün özetini yapıyor. Tüyer ürpermiş ve anlatılacak olan duyguya beden ve ruh hazırlanmıştır. Kaval ile alt yapıdaki piyano ile uyum içerisinde açışı tamamladıktan sonra perdesiz gitarla türkünün ana ezgisi çalınıyor. Burada perdesiz gitar dinleyeni derinlere götürüp türkünün etkisini hissetmeye yardımcı olur. Ardından bağlamada katılarak orkestra toplu bir şekilde ezgiyi çalıyor. Şiirde olduğu gibi ezgide olan hüzün dinleyeni derinden etkiliyor. Yakındığı, kendine dert edindiği konular ezgiye çok iyi bir biçimde işlenmiş naif bir sesle anlatılmak istenen hüzün, gurbetlik, sevdalık hicaz makamının büyüü ve seslendirenin hisleriyle harmanlanıp eserin anlatmak istediği duygular dışa vurulmuştur. Türkünün bitimine yakın perdesiz gitar serbest bir biçimde tekrardan kendini gösterir ve eser yavaş bir şekilde son bulur. Eserin yavaş bir tempo da olması, hicaz makamının insanda bıraktığı etkiler ve notaların uyumu bize eserin sözlerinde geçen gurbetliğin etkisini fazlasıyla üzerimizde bırakıyor.

Kula da Sevdiğim Kula adlı eseri Sevcan Orhan'ın yorumunu dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Halk tarafından hareketli olması yönünden hem bilindik ve sevilen bir türküdür. Esere halk müziğinde pek de alışa gelmeyen bir şekilde başlanmıştır. Trompet, kaşık, zil ve bas darbukayla bir kompozisyon şeklinde başlangıç yapılmış daha sonra bağlamayla kostak bir biçimde türkünün ezgisi çalınmaya başlamıştır. Sevdiğine duyduğu hasretin vermiş olduğu coşku ezgide de coşkulu ve tempolu bir biçimde işlenmiştir. Ezgi ne kadar coşkulu olsa da kendi içinde bir kostaklık bir cilve de hissedilmektedir. İnsanı hareketlendiren bu ezgi; özlem, hasretlik, insanın sevdiğine duyduğu kavuşma isteği ancak bu kadar güzel, hoş ve neşeli anlatılabilirdi. Ezginin güzelliği ve temposunun kostaklığı insanın içinde bir mutluluk hissi oluşturuyor. Karacaoğlan'ın sözlerinde ki sevdiğine kavuşma heyecanı müziğine de coşku ve enerjik bir şekilde yansımıştır ve türkünün ana melodi bölümü sazla çalınarak sonlandırılmıştır.

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri adlı eseri Ender Balkır ve Sevcan Orhan'ın düeti ile dinleyip hissedilenler aşağıdaki gibidir:

Türkü kabak kemanenin giriş ezgisini çalması ile başlamaktadır. Karacaoğlan'ın şiirinde olan ayrılığın acısı eserin müziğine de yansımıştır. Kabak kemanenin ana ezgiyi yanık icrası bu ayrılığı fazlasıyla bizlere hissettirmektedir. Bu türkünün ezgisi sanki bizlere ayrılığın vermiş olduğu acıdan, çaresizlikten yorgun ve bitap düşmüş bir insanı anlatmaktadır. Bu insan sanki bir köşe başına çöküp kendi kendine söyleniyor yaşadıklarını sözlü bir biçimde dışa vurmakta. Birinci dörtlüğü ikili birlikte seslendirmektedir. Basgitarında ön planda oluşu ayrı bir lezzet katmış türküyeye. Bir ara Ender Balkır tek başına devam eder, bahsi geçen insanın yorgunluğunu dile getirirmişçesine. Ara sazı bağlama acele etmeden sade bir şekilde insanın ruhuna işleye işleye çalmaktadır. İkinci dörtlükte Ender Balkır ve Sevcan Orhan'ın düeti ve yorumları dinleyeni derinden etkilemekte ve gönül telini titretmektedir. Yine Ender Balkır türkünün en can alıcı noktası ve hatta türkünün özeti olan “ölüm ile ayrılığı tartmışlar, elli dirhem fazla gelmiş ayrılık” sözlerini tek başına seslendirmektedir. Bütün yaşananları çekilen acıyı yaşanan eziyet burada söz ve müziğin uyumuyla çok net bir şekilde dinleyiciye aktarılmıştır. Üçüncü dörtlükte aynı seyirde devam etmektedir. Söz ve müzik eş zamanlı olarak bitirilerek türkü son bulur.

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) adlı eseri Arif Sağ ve Belkıs Akkale'nin düetiyle eseri dinleyip hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Gönüle işleyen bu eser halk müziğinin en bilindik eserlerinden biridir ve Anadolu'nun genelinde bilinir. Esere Arif Sağ'ın çalmış olduğu bağlamayla giriş yapılır, tekrarında mey tek başına çalmıştır. Ezgi insanın yüreğini sızlatmakta ve tüyleri ürpertmektedir. İlk kıtayı dinlendiğinde türküye hüznü duygusunu veren ustaca yorumuyla Belkıs Akkale seslendirmiştir. Eserin nakarat kısmında Arif Sağ ve Belkıs Akkale birlikte seslendirmiştir. İkinci sözde ise Arif Sağ başlangıç yapmıştır ve nakarat birlikte seslendirilmiştir. Son kıta ise birlikte seslendirilmiştir. Karacaoğlan'ın şiirinde işlediği sevdiğinin yâd eller alması ve Karacaoğlan'ın hüznü ezgiye de işlenmiş yürek burkan ezgi Türk Halk Müziği'nin iki ustası tarafından seslendirilmiştir.

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem adlı eseri Mükerrer Kemertaş'ın yorumuyla dinleyip hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Giriş bölümünü bağlamalar, alt yapıda duyulan davul ve bas bağlamanın birbirine uyumuyla türküye başlanır. Ezgi dinleyene adeta bir ağırlık, bir sızı hissi ve vücut hareketinin hafif hafif salınmasına sebep vermektedir. Karacaoğlan'ın yaşadığı duygular türkünün notalarının arasından dinleyen ruhuna sızmaktadır. Kemertaş'ın yanık bir tavırla söylediği bu türkünün konusu şiirde olduğu gibi sitem duygusu ve karamsarlık duygusu ön planda olduğu hissedilmektedir. Dinleyeni alıp götüren bu ezginin ilk kıtasının son iki cümlesine back vokalin eşlik ettiği duyulur. Ardından iki kez ara saz bölümü çalınır. Ara saz da bölümünü çalanlar arasında kabak kemane nin sesi de hoş bir hava katmıştır. İkinci dörtlükte Kemertaş yine hüseyini beşlisi seslerinde türkü seslendirmiştir. Bu dörtlükte de yine bir karamsarlık ve yorgunluk durumu vardır. Ayrılığı ve yârine duyacağı özlemi nazik ellerini bir daha uzat diyerek büyük ustanın bu bölüme verdiği duygu ve sesinden çıkan nağmeler insanın tüylerini ürpertip insanı geçmişine sürüklemektedir. Son iki cümle tekrarında yine back vokal duyulur ve eser ağırlaşarak son bulur.

Sözlerin bize anlatmış olduğu gurbetlik ve aşk duygusunu, eserin yöresi ve usulü gereği müziğin orta tempoda icrası, insan üzerinde hafif salınmalar ortaya çıkarmaktadır. İnsanın ruhu ve bedeni müzikle bağlantı kurup anlatılmak istenen duyguyu adeta yaşamaktadır.

Bağlandı Yollarım adlı eseri Sevcan Orhan'ın yorumunu dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Esere kaval açılıyla başlanılmıştır. Sesler çok derinlerden gelmektedir. Yapılan bu açış bizleri türküye hazırlamakta aynı zamanda insanın tüylerini ürpertip şöyle bir uzaklara dalmasına sebep olur. Bir süre sonra alt yapıda klavyenin dem sesi ile kavalın yapmış olduğu açış desteklenir burada insan kendini bir boşluğun içerisine düşmüş gibi hisseder ve bir garipsenir bir yalnızlık hissiyatı vardır. Ardından perküsyonlar crescendo bir biçimde insanın içini coşkulandırıp kendine getirir. Aslında bu perküsyonların atakları türküye girileceğinin de habercisidir. Bu müthiş uyumun ardından türkünün saz bölümü çalınmadan direk söze geçilir ve Sevcan Orhan'ın insanı derinlere daldıran sesi duyulur burada da şelpe sazı alt yapıda eşlik etmektedir. Sevcan Orhan'ın yorumu ve esere kattığı duygu türküyü etkileyici bir biçimde hissetmemize sebep olur. Adeta yalvarıp yakarırımışçasına çaresizliğini hissettiği duyguları anlatmaktadır. Dinleyen gerçekten bu yorumla hasretlik çekerken bulur kendini. Ara sazı yanık ve buruk bir yüreği bizlere sunarmış gibi anlatan kabak kemanenin çaldığını duyulur ve ikinci tekrarda şelpe sazının atağıyla bağlamalarda katılmaktadır. İkinci dörtlükte duyulan özlem dingin bir şekilde anlatılıyor. Alt yapıda duyulan basgitarın eşliği bizleri hissedilen duyguya doğru sürüklemeye büyük rol oynamaktadır. Eserin nakarat bölümünde Sevcan Orhan'ın yorumu duyulan özlemi yine yakarırımışçasına çok etkili bir biçimde anlatmaktadır ve hissiyatı doğrudan insanın kalbine geçirmektedir. Sözlerde anlatılan duyguları bire bir eserin müziğinde de derin bir şekilde hissedilmektedir.

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar adlı eseri Ayfer Vardar'ın yorumuyla dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Türküye ilk olarak şelpe sazı girer, alt yapıda da perküsyonlar ve gitarın berrak bir şekilde tınlayan akorları dinleyen kulaklarına takılmaktadır. İkinci sazı tok ve bas sesiyle divan bağlamanın devraldığını duyulur. Ayfer Vardar türkünün söz bölümünü okumaya başlar. Temponun orta halli olması ve ezginin tek düze gitmesi dinleyende sakinlik yaratır sanki yorulan bir insanın yol kenarında dinlenmesi gibi veya acı içinde dinlenme de denilebilir. Bu durumda dinleyen kişide sorgulamalara ve geçmişe düşünmelere sebep olur, bir anda yaşanmışlıkları gözler önüne serer. Burada yâre olan övgü çok güzel ele alınmıştır. Ara saz bölümünü bağlama topluluğu ve nefesli sazlar

çalmaktadır. İkinci kıtada birinci kıtada olduğu gibi sakinlik ve dinginlik vardır. Yalnız bu kıtada işlenen konu farklıdır yâre söylemler ve nasihatler vardır. Ara ara bağlamaların söz altlarını doldurduğu duyulur. Ara saz yine duyulmaktadır. Bu bölümde bağlamaların bas sesi ağırlıkta kullanılmıştır ve ikinci tekrarda kaval da ara saza katılmaktadır. Son kıtada diğer kıtalarda olduğu gibi ezgi tek düze gitmektedir. Üçüncü kıtada diğer kıtalardaki gibi sakin ve dingin bir şekilde seslendirilir. Söz bittikten hemen sonra bağlamaların karar perdesine basmalarıyla eser son bulur. Sözlerde anlatılan yorgunluğu eserin müziğinde de hissetmekteyiz.

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli adlı eseri Zülfü Livaneli'nin yorumundan dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Esere bağlamanın giriş bölümünü çalmasıyla başlanır burada bağlamanın agresif stili dinleyeni gergin bir yapıya büründürüyor. Zülfü Livaneli birinci dörtlüğü alt yapıda bağlamanın dem sesindeki eşliğiyle okumaktadır. Livaneli'nin sade okuma tarzı türküdeki yorgunluğu, ümitsizliği anlatmaktadır. Cümle bitişlerinde saz cevaplarının bare basarak ve karar seslerinde verildiği duyulmaktadır. Ara sazı yine bağlama çalmaktadır. İkinci tekrarda bağlamanın aşıklama tavrını da kullandığı duyulmaktadır. İkinci dörtlükte de Livaneli'nin birinci dörtlükte olduğu gibi türküyeye kattığı sade duygusu sanki bu dünyadan göçüp gitmiş bir insanın kendi hayatını anlatması gibidir. Sözlere de bakıldığında dinleyende uyandırdığı duygu bu şekildedir. Ara sazda yine bağlama aşıklama tavrıyla türküyü çalmaktadır. Üçüncü dörtlükte diğer iki dörtlükte olduğu gibidir. Eserde anlatılan yorgunluk ve bıkkınlık müziğin sitem edencesine icra edilmesi söz ve müzik uyumunu sağlamıştır.

Güzel Ne Güzel Olmuşsun adlı eseri Neşet Ertaş'ın yorumuyla dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Neşet Ertaş türküyü hem çalıp hem söylemektedir. Türküyeye hazırlamak maksatlı ufak bir açılış yapmaktadır. Ardından türkünün saz bölümü çalınmaktadır. Türkünün saz bölümü tek bağlamayla çalınırken alt yapıda bir şey duyulmaz adeta koca bir orkestraya bedeldir. Anlatacağı hissiyatı duyguyu saz kısmından belli eder. Sözlere serbest bir biçimde girer altta da bağlamasıyla dem aldığı duyulur. Neşet Ertaş sanki sözlerde yar hasretiyle yanıp tutuşan mecnunu anlatmaktadır. Burada bitkin ve yorgun bir ses tonu vardır. Hiç acelesi yoktur ve türküyü hissederek yaşayarak ve en

önemlisi dinleyiciye yaşatarak okumaktadır. Ara saz bölümünü yine büyük usta sazıyla çalmaktadır. Bu bölümde de hiç acelesi yoktur Ertaş'ın. Sakinlikte çalar ve akorlar basarak melodiyi zenginleştirdiği duyulur. İkinci dörtlükte yine serbest bir biçimde sözleri okumaktadır. Yine yorgun bezgin bir ses tonu vardır. Dinlediğimiz müziğin içinde insanın tükenmişlikten sendeleyerek yolda yürüdüğünü hayal ettirircesine bir görüntü vardır. Bir ara bu dörtlükte adın ne idi unuttum cümlesinde yavaşça durmakta ve gönlünün sultanını burada bir anmaktadır. Ardından yine ara saz duyulur. Son dörtlük Karacaoğlan'ın mahlasını taşıdığı bölümdür. Diğer dörtlüklerde olduğu gibi burada da serbest bir biçimde türküyü okumaktadır. Son heceyi uzatarak türküyü ağır bir biçimde bitirir. Neşet Ertaş'ın okuduğu bu türkü baştan sona kadar insanı derinden etkilemekte ve insanın kendi geçmişine götürüp bir iç çektirmektedir. Büyük ustanın sırrı da burada gizlidir. Türküyü okurken hem yaşar hem de yaşatır. Sözlerde anlatılan hasretlik ve yâre olan sitekler eserin müziğinde de yer yer rastlanılmaktadır.

Gönül Gurbet Ele Varma adlı eseri Orhan Hakalmaz'ın yorumuyla dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Kaval ezgiyi çalar ve bir süre sonra diğer nefesli sazlarda katılır. İkinci tekrarda bağlamalar da katılarak ezgi toplu bir şekilde çalınmıştır. Sözler okunmaya başladığında Orhan Hakalmaz'ın sözleri yayarmışçasına yorumlaması yürekleri dağlamaktadır. Şiir de bahsedilen nasihatler ezgiye de yansımıştır açıklı bir yorumla ifade edilir. Tekrarlarda gitarla birlikte alt yapı hareketlenmektedir. Bu durum farklı bir hissiyat oluşturmuştur kısa bir anlık coşkuya neden olur. Ara sazı kabak kemanenin insanın ruhunu alıp götüren bir yorumuyla karşılaşılır ve ikinci tekrarda bağlamalarda katılarak toplu bir şekilde çalınmaktadır. İkinci dörtlükte sözler yürek dağlamaktadır. Çekilen acı benzetmeler yapılarak anlatılmaktadır ve yine ataklar burada bulunmaktadır. Kabak kemane ve kaval ara sazı çalar, ardından bağlamalarla birlikte orkestra toplu bir şekilde çalmaktadır. Üçüncü kıtanın nakarat bölümünde alt yapıda hissedilen kaval gezintisi farklı bir sona sürüklemektedir. Kulaklar bu kavalın sesine dikkatini toplar. Kısa süreli bir yolculuğa çıkarır bizi gönül telini titretir. Ardından yolculuk biter çünkü türkü ağırlaşarak son bulmuştur.

Gine Dertli Dertli adlı eseri Devrim Kaya'nın yorumuyla dinleyerek hissedilen duygular aşağıdaki gibidir:

Bağlamanın tok ve kararlı dokunuşlarıyla eserin giriş ezgisini çalmasıyla başlanır. Alt yapıda duyulan basgitar eşliği de çok hoş bir duyum ortaya çıkarmaktadır. Devrim kaya birinci bendi yanık ve kararlı bir ses tonuyla seslendirmekte adeta dinleyenin yüreğine işlemektedir. Alt yapıda duyulan bağlamalar solistin sesi ile birlikte uyumlu olan çift ses halinde ezgiyi güzel bir biçimde tınlatması ve şelpe sazının da ufak dokunuşları esere ayrı bir lezzet katmıştır. Son “Paralendi mi” kelimesi ile birlikte ritim sazının atağıyla ikinci bende geçilmektedir ve bu sırada tempoda artmakta ve usul değişmektedir. Bu bölümde tüyler diken diken olmakta ve insanın içini coşturmaktadır. Söz boşluklarına bağlama cevap vererek boşlukları tamamlamaktadır. Alt yapıda sürekli olarak sürekli olarak şelpe sazının bir motif çaldığını duyulmakta ve ezginin hırçınlığını bir nebze olsun yumuşatmaktadır. Üçüncü dörtlüğe geçildiğinde melodi tamamen başka bir boyuta taşınmaktadır ve bu sırada tüyler ister istemez ürpermektedir. Bu sırada insanın bedeni, aklı ve duyguları kendini türkünün esrareniz ahengine bırakıvermektedir. Bu bölümde dinleyen kendinden geçmekte ve ezginin güzelliği arasında kendini farklı bir boyutta bulmaktadır. Bağlamanın kesik kesik “mut” stili (el ile bağlamanın eşliğini kapatıp mat bir biçimde çalma) alt yapıda duyulmaktadır. Bu bölümün sonunda bağlamalar dört ölçü “re” perdesinde aşıklama tavrı çalarak eserin beşinci mısrasına geçilir. Bu mısradaki bir soluk bir dinlenme vardır. Hareketli bölümün ardından bir soluk alma gibi düşünülebilir. Bir önceki bölümde kendini ezginin güzelliği arasına bırakan beden ve ruh, temponun yavaşlayıp beden titremesiyle bu kısımda biraz durulma belki bir soluklanma ihtiyacı hissediyor ama ezginin bütününden de çıkamıyor. Solist türküyü kısa bir süreliğine ezgiyi bağlamalara teslim etmektedir. Bağlamalar, ahengi çok güzel ve oturaklı bir biçimde vurgulayarak, dinleyenin müziğe hafif hafif vücut diliyle eşlik etmesine sebebiyet veriyor. Burada alt yapıdaki ritim sazlarının da ufak dokunuşları duyulmaktadır. Son bentte solistin tekrardan okumaya başlamasıyla ve temponun hızlanmasıyla alt yapıda yine bağlamaların belirgin bir şekilde mut çalımı duyulur. Diğer bölümlere geçişte olduğu gibi yine burada da tüyler diken diken olmakta insanın bedeni istemsiz bir şekilde tekrar harekete geçmektedir. İlerleyen kısımda işler iyice karışır. Piyano, bağlama, nefesli ve perküsyonların birlikte seslendirilmesi ile bir

kargaşa yaratılmış ve bu coşkulu yükseliş ile eserin sonuna yaklaşıldığının haberini bize vermektedirler sanki. Son olarak eserin temposu tekrardan düşer ve eser sonlanır.

Eserin semah türünde olup birden fazla bölümden oluşmaktadır Sözlerde anlatılmak istenen duygular çok güzel bir biçimde eserin müziğine de yansımıştır ve söz ve müzik uyumu insanı etkisi altına almaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Problem:

Karacaoğlan'ın bestelenen 11 eserini müzikal bakımından incelendiğinde nasıl bir durum mevcuttur?

4.4.1. Dördüncü Alt Problemin Çözümü

Burada Karacaoğlan'ın 11 eseri usul ve makam yönünden incelenmiştir.

4.4.1.1. Gurbette Ömrüm Gececek

Gurbette Ömrüm Gececek

Söz: Karacaoğlan - Müzik: Atıç Enmalar

SAZ

GUR BET DE__ ÖM RÜM GE ÇE CEK

BİR DA__ RA ÇIK__ YE RİM DE YOK O__ TU RUP DER__ DİM DÖ__ KE CEK

BİR VE__ FA LI__ YA RİM DE YOK SAZ__ BİR VE__ FA LI__ YA RİM DE YOK SAZ__

A__ MAN A__ MAN__ A__ MAN__ A__ MAN A__ MAN__ A__ MA__ A__ MAN__ A__ MAN

Bİ__ VE__ FA__ LI__ YA__ RİM__ DE__ YOK

Nota 1. Gurbette Ömrüm Gececek

Eserin müziği hicaz makamında (garip ayağı) bestelenmiştir ve usulü 12/8'lidir. Bazı notalarda 3/4'lük olarak da karşımıza çıkar. Bu eserin müziğini yapan Atınç Emnalar, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümünü kurmuş ve 2005 yılına kadar görevini sürdürmüştür. Konservatuara yıllarca hizmet eden Emnalar, 25 Nisan 2010 günü ebediyete uğurlanmıştır. (Bora, 2015).

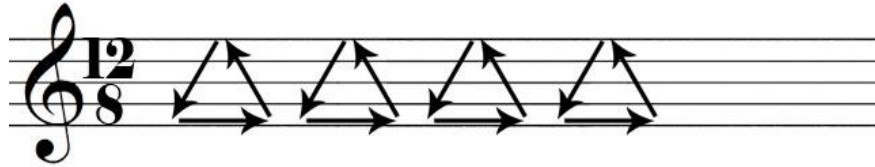
Hicaz makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

Şekil 1. Hicaz Makamı Dizisi

Hicaz makamını yerinde Hicaz dörtlüsüne Neva'da Rast 5'lisi eklenmesiyle oluşur. Karar sesi Dügâh perdesi. Güçlü sesi Neva perdesidir. Makamın seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.164).

Bu türküdeki usullün gösterimi aşağıda bulunan şekilde gibidir.

Şekil 2. 12/8 'lik Usul (3+3+3+3)

4.4.1.2. Kula Sevdığım Kula

DİZİ KEREM
SEYİR ÇIKICI
ARIZA SESİ ŞİB2
DURAK SESİ LADÜGAH

KULA SEVDİĞİM KULA

MÜZİK ?
SÖZ KARACAOĞLAN
YORUM SEVCAN ORHAN

NOTA YAZIM AYDIN ÇAĞLAR
ÇAĞLAR MÜZİK KURSU
TEL. 419 69 55 60 KIZILAY

usul nim sofyan

metronom $\text{♩} = 90$

saz saz saz

saz saz saz

saz saz saz

saz saz saz

ku la sev di ğim ku la do la kol la

rın boy nu ma sa rı la yım in ce be le

bül bül ler öt tü ğü za man sa rı la yım

in ce be le bül bül ler öt tü ğü za man *Fine*

1
kulada sevdiğim kula
dola kolların boynuma
bülbüller öttüğü zaman
sarılayım ince bele

2
kaç güzel karşımda durma
ölürüm kanıma girme
yüzün benden çevirme
yanıma vardığım zaman

3
karacaoğlan el duymasa
yanımda engel olmasa
üç gece sabah olmasa
sarılıp yattığım zaman

Nota 2. Kula Sevdığım Kula

Usulü 2/4'lük olan eser Muhayyer makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir. Temposu ise hızlıdır. Eserin müziğini yapan kişi hakkında bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Muhayyer makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Yerinde Muhayyer Makamı Dizisi

Şekil 3. Muhayyer Makamı Dizisi

Genişletilmiş Muhayyer makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Genişletilmiş Muhayyer Makamı Dizisi

Şekil 4. Genişletilmiş Muhayyer Makamı Dizisi

Muhayyer makamı yerinde Hüseynî beşlisine Hüseynide Uşşâk dördlüsü eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Hüseynî perdesidir. Makamın seyri ise inicidir. Bu eserde Muhayyer makamının genişletilmiş bölgedeki seslerinden başlanmıştır (Özkan, 2014: s.185).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekildeki gibidir.

Şekil 5. 2/4'lük Usul

4.4.1.3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet İlleri

Türkü SEYYAH OLDUM GEZDİM GURBET ELLERİ

Karacaoğlan
(Yöresi bilinmiyor)

(SAZ.....)

SEY YAH OL DUM GEZ DIM GUR BET EL LE

RI (SAZ..) KÄR ET TI CA NI MA YE TER AY RI LIK

(SAZ..) AN LA TA YIM BA ŞA GE LEN HAL LE RI Ö LÜMDENÇOK

ÇEK TİM BE TER AY RI LIK AY RI LIK AY RI LIK

AY RI LIK (SAZ...) Ö LÜM DENÇOK ÇEK TİM BE TER AY RI LIK AY

RI LIK AY AY LIK (SAZ.....)

GUR BET E Lİ Bİ ZİM İ ÇİN YAP MIŞ LAR (SAZ..) ÇA TI

SI NI ÇOK MUN TA ZAM ÇAT MIŞ LAR (SAZ...) Ö LÜM İ LE

AY RI LI ĞI TAR MIŞ LAR EL Lİ DİR HEM FAZ LA GEL MIŞ

Nota 3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri (s-1)

Seyyah olup gezdim gurbet elleri Sayfa: 2

AY RI LIK AY RI LIK AY RI LIK AY RI LIK (SAZ...)

EL LI DIR HEM FAZ LA GEL MIŞ AY RI LIK AY RI LIK

AY RI LIK

Notaya alan: Türker Bekât
(Dââ Hanım dizisinden)

Seyyah oldum gezdim gurbet elleri
Kâr etti canıma yeter aylık
Anlatayım başa gelen halleri
Ölümünden çok çektim, beter aylık

Gurbet eli bizim için yapmışlar
Çatısını çok muntazam çatmışlar
Ölüm ile ayrılığı tartmışlar
Elli dirhem fazla gelmiş aylık

Nota 4. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri (s-2)

Eserin müziği Uşşak makamında (Kerem ayağı) olup usulü ise 10/8'liktir (2+3+2+3 bazı yerlerde 3+2+2+3 şeklinde de görülür). Eserin müziğinin kimin yaptığı hakkında bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Uşşak makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Yerinde Uşşâk 4'lüsü Nevâ'da Bûselik 5'lisi

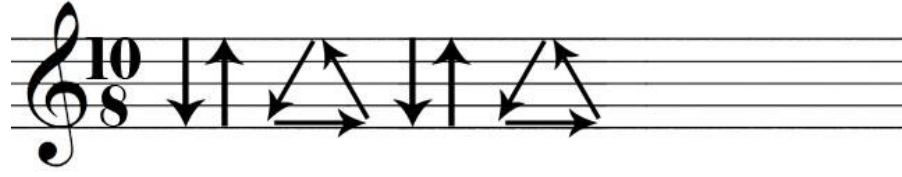
K S T T B T T

Yerinde Uşşâk Makamı Dizisi

Şekil 6. Uşşak Makamı Dizisi

Uşşak makamı yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.143).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekilde gibidir.

Şekil 7. 10/8'lik Usul (2+3+2+3)

4.4.1.4. Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı)

SEHER YILDIZI

Söz: Karacaoğlan - Müzik: İsmail Özden

NAZ LI YAR DAN BA NA BİR HA BER GEL Dİ

E ĞER DO Ğ RU İ SE BÜK LÜ BE Lİ Mİ

DE Dİ LER Kİ YA Rİ YA DEL LER AL DI KA DİR MEV LAM NA SİP

EY LE Ö LÜ MÜ SE HER YIL DI Zİ A YIR DI Bİ Zİ

PE Rİ ŞAN EY LE Dİ YAR İ Kİ Mİ Zİ

Nota 5. Seher Yıldızı

Usulü 12/8'lik (3+3+3+3) olan bu eser Hüseyini makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir. Temposu ise yavaştır. Beste İsmail Özden'e aittir. Eser Seher Yıldızı olarak adıyla da bilinmektedir.

Hüseyni makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

Şekil 8. Hüseyni Makamı Dizisi

Hüseyni makamı yerinde Hüseyni beşlisine Hüseyni'de Uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügah perdesidir. Güçlü sesi Hüseyni perdesidir. Makamın seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.179).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekilde gibidir.

Şekil 9. 12/8'lik Usul (3+3+3+3)

4.4.1.5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 2928
İNCELEME TARİHİ: 24.10.1987

DERLEYEN
EMİN ALDEMİR

YÖRESİ
ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI
MULUSİ SEVEN
SÜRESİ:

İNCELEME TARİHİ

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM

NOTAYA ALAN
EMİN ALDEMİR
IŞIK BAŞEL

E LA GÖZ LÜM BEN BU
EL DEN Gİ DE R SE M ZÜLFÜ PE Rİ
ŞA NI M KALME LÜ L ME LÜ L
KALME LÜ L ME LÜ L KE RE METAK LI N DA N
ÇI KA R MA BE NI AĞLA GÖZ YA
ŞI NI SİL ME LÜ L ME LÜ L

Türkü 2/4 usul yapısında notaya alınmıştır ve eser Uşşak makamında (Kerem ayağında) bestelenmiştir. Eserin yöresi Erzurum'dur. Eseri derleyen kişi olan Emin Aldemir, bu türküyü Işık Başel ile birlikte Hulusi Sevenden dinlediği biçimiyle notaya almışlardır.

Uşşak makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

Yerinde Uşşâk 4'lüsü Nevâ'da Bûselik 5'lisi

Yerinde Uşşâk Makamı Dizisi

Şekil 10. Uşşak Makamı Dizisi

Uşşak makamı yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.143).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekilde gibidir.

Şekil 11. 2/4'lük Usul

4.4.1.6. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 1920
İNCELEME TARİHİ : 9 - 11 - 1978

DERLEYEN
TRT Müzik Dairesi THM ve
Oy. Md.

YÖRESİ
YILDIZELİ
KİMDEN ALINDIĞI
ALİ SULTAN
SÜRESİ :

BAĞLANDI YOLLARIM
(KARACAOĞLANDAN)

DERLEME TARİHİ
1975

NOTAYA ALAN
NDA TÜFEKÇİ

BAĞ LAN DI YOL LA RIM GAL DIM CA RE SI ZO YU
YA RI GÖR SE Yİ DIM HA F TA AY DA SI ZO YU
KA RA COĞ LAN DER Kİ BA ŞA YA AY ZİL DA DI O YU

GAY RI DÜN YA BA NA A RA
SE VIP AY RIL MAK TAN NE BUL
GÖ ZÜM YA ŞI SEL SEL OL DU

LAN DUN DI GE L GEL DE RİL DI DEF
SÜ FA ZÜ L DÜ O YU AZ RA İL GÖY
KE FE NİM Bİ

DE RİM AR SIZ A MA N SI ZO YU
ŞİM DE CA NİM HAY HA Y DA O YU
ÇİL Dİ KAB RİM GA Zİ L Dİ O YU.

US TUS DE Dİ ZİL Dİ Sİ RA LAN DI GEL GE Lİ
Cİ GE Rİ MİN BA Sİ YA RA LAN DI GEL GE Lİ
ME ZA Rİ MİN US TU KA RA LAN DI

YAV RUM GEL GE L GÜ LÜM GEL GEL
(CA RUM NİM) (YAV RUM)

CA NİM M GEL GEL GEL
(GUR BA NİM)

BAĞLANDI YOLLARIM KALDIM ÇARESİZ OY
GAYRI DÜNYA BANA ARALANDI GEL *Derildi dertlerim*
DERİLDİ DEFTERİM ARSIZ AMANSIZ OY *ardsız amansiz.*
ÜST ÜSTE DİZİLDİ SİRALANDI GEL GEL
Bağlantı: YAVRUM GEL GEL GÜLÜM GEL GEL
{ CANIM GEL GEL GEL }
{ GURBAN GEL GEL }

YARI GÖRSE YDIM HAFTADA AYDA
SEVIP AYIL MANTAN NE İMDÜN FAYDA OY
AZNİL GÖŞÜNDE CANIM HAY HAYDA OY
CİĞERİMİN BAŞI YARALANDI GEL GEL
Bağlantı.

KARACAOĞLAN DERKİ BASA VAZİDİ OY
GÖZÜM MİŞ SEL SEL OL DU SÖZÜDÜ OY
KEFENİM BOLDI KANIM KALDI OY
MEZARIMIN ÜSTÜ KARALANDI GEL GEL
Bağlantı.

NOT : Türkünün bağlantısı giriş ve ara sazı
olarak alınır.

Karacaoğlan'ın bu eserini TRT müzik dairesi Ali Sultan'dan dinlediği biçimde derlemiştir. Eseri notaya alan kişi Türk Halk Müziğinin önde gelen hocalarından Nida Tüfekçi'dir. Eser 1975 yılında notaya alınmış ve yöresi Yıldızeli' dir. Bu Eser halk müziğimizde ender rastlanan 19/8'lik (2+2+2+2+3+2+3+3) usul yapısına sahiptir ve kendi içinde farklı usul kalıpları kullanıldığı görülür. Beşinci dizekte 13/8'lik (2+2+2+2+3+3), altıncı dizekte 10/8'lik (3+2+3+2) , yedinci dizekte 13/8'lik (3+2+2+3+3) usul kalıbı kullanıldığı görölmektedir. Eser Hüseyini makamında (kerem ayağı) bestelenmiştir.

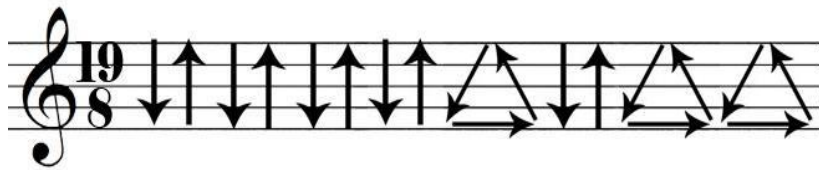
Hüseyini makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

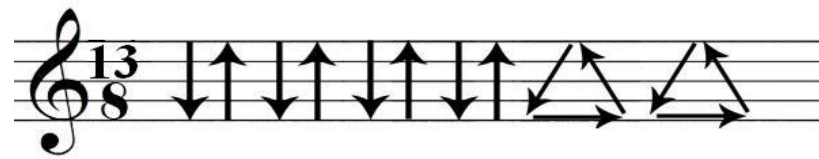
şekil 12. Hüseyini Makamı Dizisi

Hüseyini makamı yerinde Hüseyini beşlisine Hüseyini'de Uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Düğah perdesidir. Güçlü sesi Hüseyini perdesidir. Makamın seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.179).

Bu türküdeki usullerin gösterimi sırasıyla aşağıda bulunan şekildeki gibidir.

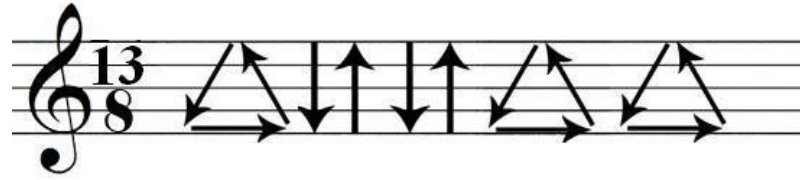
şekil 13. 19/8'lik Usul (2+2+2+2+3+2+3+3)

şekil 14. 13/8'lik Usul (2+2+2+2+3+3)

Şekil 15. 10/8'lik Usul (3+2+3+2)

Şekil 16. 13/8'lik Usul (3+2+2+3+3)

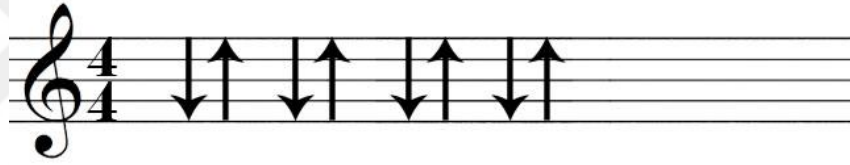
Uşşak makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Şekil 17. Uşşak Makamı Dizisi

Uşşak makamı yerinde Uşşak dördlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.143).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekildeki gibidir.

Şekil 18. 4/4'lük Usul

4.4.1.8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2840
İNCELEME TARİHİ: 18.4.1988

DERLEYEN
SÜLEYMAN YILDIZ

YÖRESİ
TUNCELİ
KİMDEN ALINDIĞI
SÜLEYMAN YILDIZ
SÜRESİ:

ŞU YALAN DÜNYAYA GELDİM GELELİ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
SÜLEYMAN YILDIZ

ŞU YA LAN DÜN YA YA
A RA DI LAR BİR TE N

GE—L DİM GE LE— Lİ (SAZ-----) GE—L DİM GE LE— Lİ (SAZ-----)
HA— DA BUL DU— LA—R CA— NAN BUL DU— LA—R

TAS TAS İÇ TİM A ĞU— LA— RI SA ĞI— KE—N (SAZ-----)
YAS LAN DI LAR GIV DI— LA— RİM GIR DI— LA—R

HEY CA—N SA ĞI— KE—N (SAZ-----) KAH PE FE LEK VER MEZ VER ME—Z
HEY DOST GIR DI— LA—R YAZ BA HA RA YIN DA HEY DOS—T

BE Nİ—M MU RA— DİM (SAZ-----) Vİ RAN GO—Y DU
Bİ RO—D VER Dİ— LER YAN DI M Gİ—T TIM

MOR SÜ—M BÜ—L LÜ BA ĞI KEN (SAZ-----)
YAN DI—M GA—R LI DA ĞI KEN

Gençtürk

Eserin yöresi Tunceli'dir. Eserin kaynak kişisi ve derleyen kişi Süleyman Yıldız'dır. Eser Uşşak makamında (Kerem ayağı) ve 7/8'lik (3+2+2) usul yapısıyla bestelenmiştir.

Uşşak makamı dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

Yerinde Uşşâk 4'lüsü Nevâ'da Bûselik 5'lisi

K S T T B T T

Yerinde Uşşâk Makamı Dizisi

Şekil 19. Uşşak Makamı Dizisi

Uşşak makamı yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.143).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekildeki gibidir.

Şekil 20.7/8'lik Usul (3+2+2)

4.4.1.9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 802
İNCELEME TARİHİ: 15.3.1974

YÖRESİ
MARAŞ

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK MEHMET YANIK

SÜRE
♩: 50

DERLEYEN
M.SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M.SARISÖZEN

GÜZEL NE GÜZEL OLMUŞSUN
(karacaoğlandan bir deyiş)

GÜZEL NE GÜ ZEL OL MUŞ SUN GÖ RÜ L ME Yİ GÖ RÜ L ME Yİ
MEN Dİ Lİ YU DUM A RIT TIM GÜ LÜN DA LIN DA KU RUT TUM
ÇA ĞIR KA RA COĞ LAN ÇA ĞIR TAŞ DÜ Ş Ü ÇÜ YER DE A ĞIR

Sİ YAH ZÜ L FÜN HAL KA LA N MIŞ A MA NA MA
A DIN NE İ Dİ U NU T TUMA MA NA MA
Yİ ĞİT SEV Dİ ĞİN DEN SO ĞUR A MA NA MA

N Ö RÜ L ME Yİ Ö RÜ L ME Yİ
N SO RUL MA Yİ SO RU L MA Yİ
N SA RİL MA Yİ SA RI L MA Yİ

-1-
GÜZEL NE GÜZEL OLMUŞSUN
GÖRÜLMİYİ GÖRÜLMİYİ
SİYAH ZULFÜN HALKALANMIŞ (aman aman)
ÖRÜLMİYİ ÖRÜLMİYİ

-2-
MENDİLİ YUDUM ARITTIM
GÜLÜN DALINDA KURUTTUM
ADIN NE İDİ UNUTTUM (aman aman)
SORULMAYI SORULMAYI

-3-
ÇAĞIR KARACAOĞLAN ÇAĞIR
TAŞ DÜŞÜĞÜ YERDE AĞIR
YİĞİT SEVDİĞİNDEN SOĞUR (aman aman)
SARILMAYI SARILMAYI

Nota 10. Güzel Ne Güzel Olmuşsun

Karacaoğlan'ın bu eseri Karcığar makamında (kerem ayağı) ve 4/4'lük usul yapısıyla bestelenmiştir. Eserin yöresi Kahramanmaraş'tır. Aşık Mehmet Yanık'tan alınan bu eseri halk müziğine katkısı büyük olan ve önde gelen isimlerinden Muzaffer Sarısözen derlemiştir.

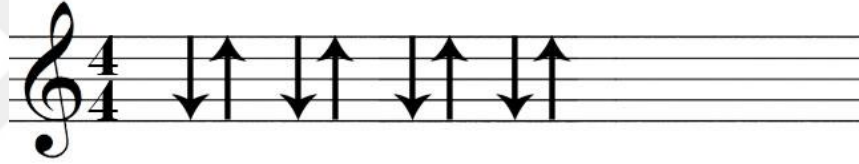
Karcıġar makamı dizisi aŐaġıda verilen Şekildeki gibidir.

Şekil 21. Karcıġar Makamı Dizisi

Karcıġar makamı yerinde UŞŞak dörtlüsüne Neva'da Hicaz beşlisi eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir Seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.199).

Bu türküdeki usulün gösterimi aŐaġıda bulunan Şekildeki gibidir.

Şekil 22. 4/4'lük Usul

4.4.1.10. Gönül Gurbet Ele Varma

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
İHM REPERTUAR SIRA No: 537
İNCELEME TARİHİ: 22.11.1973

YÖRESİ
GAZİANTEP, SARILAR KÖY

KİMDEN ALINDIĞI
HÜSEYİN KIRMIZI GÜL

SÜRE

DERLEYEN

M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ

23.4.1943

NOTAYA ALAN

M. SARISOZEN

GÖNÜL GURBET ELE VARMA

(SAZ)

GÖ NÜL GUR BE TE LE VAR MA GÖ NÜL GUR BE
HAS BAHÇE NİN GÜ LA ĞA CI HAS-BAH ÇE NİN
DER YA LARDA YÜ ZER BAH Rİ DE Rİ YA LAR DA

TE LE VAR MA YA GE Lİ NİR YA GE LİN MEZ HER GÜ ZE LE
GÜ LA ĞA CI Kİ Mİ TAT LI Kİ Mİ A CI BE NİM DER Dİ
YÜ ZER BAH Rİ DOL DUR VE Rİ ÇE YİM ZEH Rİ ZA LIM GUR BE

ME YİL VER ME YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GE LEY GE LEY
Mİ Nİ LA CI YA BU LU NUR YA BU LUN MAZ
TE LİN KAH RI YA ÇE Kİ LİR YA ÇE KİL MEZ

EY HER GÜ ZE LE MEYİ L VER ME HER İ GÜ ZE LE MEYİ L VER ME
BE NİM DER Dİ Mİ Nİ LÂ CI BE NİM DER Dİ Mİ Nİ LÂ CI
ZA LIM GUR BE TE LİN KAH RI ZA LIM GUR BE TE LİN KAH RI

YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GEL GÜL LÜM GEL GEL TEL LİM GEL
YA BU LU NUR YA BU LUN MAZ
YA ÇE Kİ LİR YA ÇE KİL MEZ

GEL NAZ LIM GEL GE LE Y GE LEY GE LE Y GE LEY EY
.. ..

Karacaoğlan'ın bu eseri Muhayyer makamında (kerem ayağı) ve 2/4'lük usul yapısında bestelenmiştir. Eserin yöresi Gaziantep'tir. Hüseyin Kırmızıgöl'den alınan bu eseri Muzaffer Sarısözen derlemiştir.

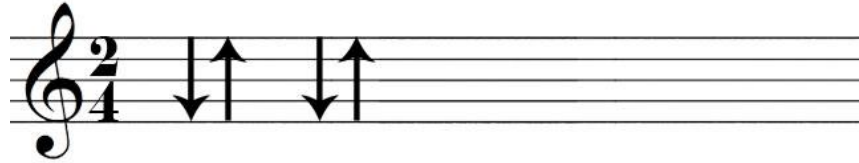
Muhayyer makamını dizisi aşağıda verilen şekildeki gibidir.

şekil 23. Muhayyer Makamı Dizisi

Muhayyer makamı yerinde Hüseyin beşlisine Hüseyinide Uşşak dörtlüsü eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Hüseyin perdesidir. Makamın seyri ise inicidir (Özkan, 2014: s.185).

Bu türküdeki usulün gösterimi aşağıda bulunan şekildeki gibidir.

şekil 24. 2/4'lük Usul

4.4.1.11. Gine Dertli Dertli İniliyorsun

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1603
İNCELEME TARİHİ : 26.9.1977

DERLEVEN
NİDA TÜFEKÇİ

YÖRESİ
DİVRİK
KİMDEN ALINDIĞI
MAHMUT ERDAL
SÜRESİ : ♩ = 152

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN

DERLEME TARİHİ
14.1.1970

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

Gİ NE DERT Lİ DERT Lİ
İ Nİ Lİ YOR SUN SA RI DUR NAM Sİ NEM
YA RA LAN DI MI Hİ ÇEL DEY ME DEN DE
İ Nİ Lİ YOR SUN SA RI DUR NAM
Sİ NE... N YA RA LAN DI MI
YOK SA Cİ GER LE Rİ... N PA RE LEN Dİ Mİ
PA RE LEN Dİ Mİ
YOK SA SA NA YAD DÜ ZEN Mİ
DÜZ DÜ LE... R PER DE LE Rİ... N

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife-2)

TEL TE LE Dİ P ÜZ DÜ LE . . . R TEL LE

Rİ Nİ SIR MA DAN MI SÜZ DÜ LE . . . R

AL LI DA DUR NAM TEL Lİ DE DUR NAM Sİ NEN DE YA RA

LAN DI MI YOK SA CI GE . . . R

LE RİN PA RE LEN Dİ Mİ

HA VA YI E Yİ DE Lİ GÖ NÜL HA VA YI

AY DOĞ MA DAN SAV KI DUT MUŞ O VA

YI TÜRK MEN KI Zİ KA TA RET MİS

MA YA YI ÇE KİP Gİ DER BİR GÖZ LE Rİ

SÜR ME Lİ

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife-3)

HA YI HA _YI ÇE Kİ Pİ Gİ DER Bİ GÖZ LE Rİ

SÜR ME Lİ

♩ = 160

ÇE KİP Gİ DER BİR GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ

KU RU KÜ TÜK

YAN MA YIN CA TÜ TER Mİ AK GER DAN DA Çİ TE BEN LER

Bİ TER Mİ VAK Tİ GEL ME YİN CE BÜL BÜ LÖ TER Mİ

Ö TÜR Gİ DE...R BİR GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ

HAY HA _YI

HAY HA _YI DE RE KE NA RİN DA YER LER HUR MA VI

KI LA VU ZE DER LER TEL Lİ DÜR NA YI AK GÖĞ SÜ NÜS

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife - 4)

TÜN DE İ LİK DÜĞ ME Yİ ÇÖ ZÜP Gİ DE-R Bİ GÖZ LE Rİ

SÜR ME Lİ HA YI HA -YI ÇÖ ZÜP Gİ DER

Bİ GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ

GA RA COĞ LAN DER Kİ GEC Tİ NE FA -Y DA

Bİ VE FA KAL MA DI O Kİ LE YAY DA

♩ = 160
Bİ VE FA GAL MA DI O Kİ LE YAY DA

- 1 -
GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
SARI DURNAM SİNERİN YARALANDIMI
HIÇ EL DEĞMEDENDE İNİLİYORSUN
SARI DURNAM SİNERİN YARALANDIMI
YOKSA CİĞERLERİN PARELENDİMİ PARELENDİMİ

- 2 -
YOKSA SANA YADÜZENMİ DÜZDÜLER
PERDELERİN TEL TEL EDİP ÜZDÜLER
TELLERİNİ SIRMADANMI SÜZDÜLER
ALLIDA DURNAM TELLİDE DURNAM
SİNERİN YARELENDİMİ
YOKSA CİĞERLERİN PARELENDİMİ

- 3 -
HAVAYI EY DELİ GÖNÜL HAVAYI
AY DOĞMADAN SAVKI DUTMUŞ OVAYI
TÜRKMEN KIZI KATER ETMİŞ MAYAYI
ÇEKİP GİDER BİR GÖZLERİ SÜRMELİ
HAY HAY ÇEKİP GİDER BİR GÖZLERİ SÜRMELİ
" " " " " "

- 4 -
KURU KÜTÜK YANMAYINCA TÜTERMİ
AK GERDANDA ÇİFTE BENLER BİTERMİ
YAKTI GELMEYİNCE BULBÜL ÖTERMİ
ÖTÜP GİDER BİR GÖZLERİ SÜRMELİ

- 5 -
HAY HAY HAY HAY DERE KENARINDA YERLER HURMAYI
KLAVUZ EDERLER TELLİ DURNAYI
AK GÖĞSÜN ÜSTÜNDE İLİK DÜĞMEYİ
ÇÖZÜP GİDER BİR GÖZLERİ SÜRMELİ
HAY HAY " " " " " "
GARACAOĞLAN DERKİ GEC Tİ NE FAYDA
BİR VEFA KALMADI OK İLE YAYDA
" " " " " "

Sözleri Karacaoğlan'a ait olan bu eserin bestesi Mahmut Erdal'a aittir. Eser 1970 yılında notaya alınmış, derleyen ve eseri notaya alan kişi Nida Tüfekçidir. Eser Halk müziğinin semah türünün çok güzel bir örneğidir. Eserde Hüseyini, Uşşak ve Karcıgar (Kerem ayağı) makamları görülmektedir. Eserde sık sık ölçü tekrarları görülür. Değişken bir usul yapısına sahiptir. İlk olarak 9/8'lik usulün 2+2+3+2 yapısıyla başlanır. On dördüncü ölçüde 8/8'lik usulün 3+2+3 şekliyle değişmekte ve hemen ardından on beşinci ölçüde 9/8'lik usulün 2+2+2+3 şekliyle devam eder. On altıncı ölçüde ise 9/8'lik usulün 2+3+2+2 yapısıyla eser devam etmektedir. Üçüncü sayfanın altıncı ölçüsünde eser 2/4'lük olarak karşımıza çıkmaktadır. Son sayfanın altıncı ölçüsünde tekrardan 9/8'liğin 2+3+2+2 şekliyle usulün yapısı değişmektedir. Son iki ölçüde ise 3/4'lük usul yapısı kullanılmıştır. Eserin bu kadar sık usul değiştirmesinin sebebi semahların kendi içyapısında ağırlama, karşılama, yeldirme gibi bölümlere ayrılmasıdır.

İncelenen bu eser bir semahtır. Folklorumuzun bir unsuru olan semahlar, cem törenlerinde dönülür. Bir halk oyunudur ve ibadet biçimidir.

“Semahlar ya ağırlama ve yeldirme (yellendirme, yürütme, yeğinleme, pervaz, çark vb.) olmak üzere iki; ya da ağırlama, karşılama (canlandırma, yürüme) ve yeldirme (dönme, hızlanma) olmak üzere üç bölümlüdür...” (Elçi, 1999: s.7).

Hüseyini makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

Şekil 25. Hüseyini Makamı Dizisi

Hüseyini makamı yerinde Hüseyini beşlisine Hüseyini'de Uşşak dörtlüsünün eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügah perdesidir. Güçlü sesi Hüseyini perdesidir. Makamın seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.179).

Uşşak makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

Şekil 26. Uşşak Makamı Dizisi

Uşşak makamı yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.143).

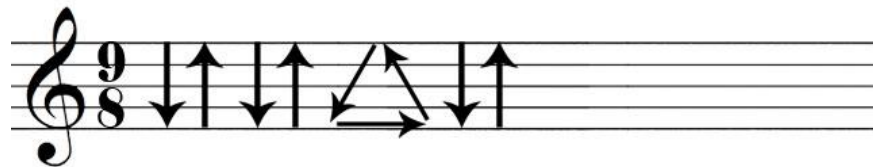
Karcıġar makamı dizisi aşağıda verilen şekilde gibidir.

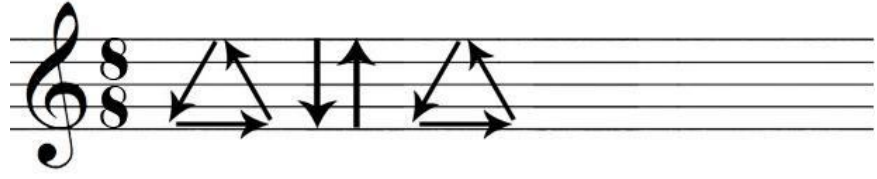
Şekil 27. Karcıġar Makamı Dizisi

Karcıġar makamı yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Hicaz beşlisi eklenmesiyle oluşmaktadır. Karar sesi Dügâh perdesidir. Güçlü sesi Neva perdesidir. Seyri ise inici çıkıcıdır (Özkan, 2014: s.199).

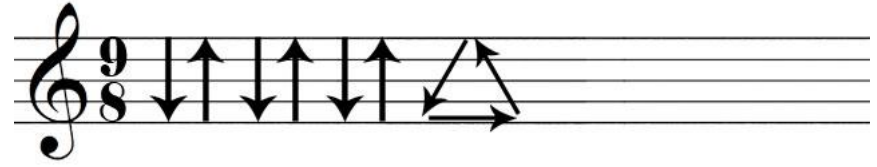
Bu türküdeki usullerin gösterimi sırasıyla aşağıda bulunan şekilde gibidir.

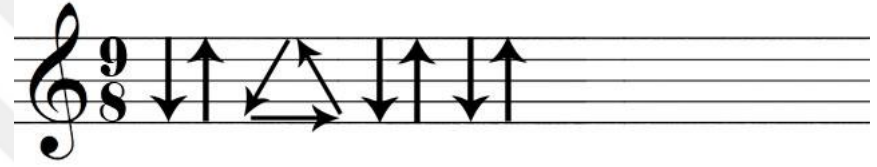
Şekil 28. 9/8'lik Usul (2+2+3+2)

Şekil 29. 8/8'lik Usul (3+2+3)

Şekil 30. 9/8'lik Usul(2+2+2+3)

Şekil 31. 9/8'lik Usul (2+3+2+2)

4.5. Beşinci Alt Problem:

Karacaoğlan'ın bestelenmiş eserlerinde tartımsal olarak prozodi uyumu nasıldır?

4.5.1. Beşinci Alt Problemin Çözümü

Bu alt problemin çözümünde 10 eserin ilk kıtasına göre tartımsal olarak prozodi uyumuna bakılmıştır. Gine Dertli Dertli adlı eserin yapısı gereği bütünüyle incelenmiştir. Kısa tartımlar nokta uzun tartımlar çizgi ile gösterilmiştir. Söz hecelerinde ise kapalı heceler yani sonu sessiz harf ile bitenler çizgi, açık heceler yani sonu sesli harf ile bitenler nokta ile gösterilmiştir. Böylece tartım ve sözün uyumu karşılaştırılmış olup uyumsuz durumlar kutucuk halinde belirtilmiştir.

4.5.1.1. Gurbette Ömrüm Gececek

Gurbette Ömrüm Gececek

Ritim .

Söz -

GUR BET DE ÖM — RŪM GE — ÇE CEK BİR DA — RA ÇIK — YE RİM DE YOK

O TU — RUP DER — DİM DÖ — KE CEK BİR VE — FA LI — YA RİM DE YOK SAZ —

Nota 16. Gurbette Ömrüm Gececek Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 12’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Gurbette ömrüm geçecek” cümlesinde 3 uyumsuz 5 uyumlu, “Bir daracık yerimde yok” cümlesinde 2 uyumsuz 6 uyumlu tartım vardır. “Oturup derdim dönecek” cümlesinde 4 uyumsuz 4 uyumlu, “Bir vefalı yârimde yok” cümlesinde 4

uyumsuz 4 uyumlu durum tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 32 tartımda 13 uyumsuz 19 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

4.5.1.2. Kula Sevdiğim Kula

KULA SEVDİĞİM KULA

Ritim
Söz

ku la sev di__ ğim__ ku la__
do la kol la rın boy__ nu ma__
sa rı la yım in ce__ be le__
bül__ bül ler__ öt tû ğü__ za man

Nota 17. Kula Sevdiğim Kula Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 13’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Kula sevdiğim kula” cümlesinde 4 uyumsuz 3 uyumlu, “Dola kolların boynuma” cümlesinde 3 uyumsuz 5 uyumlu tartım vardır. “Sarılıyım ince bele” cümlesinde 4 uyumsuz 4 uyumlu, “Bülbüller öttüğü zaman” cümlesinde 3 uyumsuz 5

uyumlu durum tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 31 tartımda 14 uyumsuz 17 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

4.5.1.3. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri

SEYYAH OLDUM GEZDİM GURBET ELLERİ

SEY YAH OL DUM GEZ DIM GUR BET EL LE RI

KÂRET TI CA NI MA YE TER AY RI LIK

AN LA TA YIM BA ŞA GE LEN HAL LE RI

Ö LÜMDENÇOK ÇEK TİM BE TER AY RI LIK

Nota 18. Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 14’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Seyyah oldum gezdim gurbet elleri” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu, “Kar etti canıma yeter ayrılık” cümlesinde 8 uyumsuz 3 uyumlu tartım vardır. “Anlatayım başa gelen halleri” cümlesinde 7 uyumsuz 4 uyumlu, “Ölümden çok çektim beten ayrılık” cümlesinde 1 uyumsuz 10 uyumlu durum tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 44 tartımda 20 uyumsuz 24 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

4.5.1.4. Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı)

SEHER YILDIZI

NAZ LI YAR DAN BA NA BİR HA BER GEL Dİ

Ritim . - - . - . - -

Söz - . - - . . - - - .

E ĞER DOĞ RU İ SE BÜK TÜ BE Lİ Mİ

. - . - . - . - . - . -

. - - - . . - - . . - -

DE Dİ LER KI YA Rİ YA DEL LER AL DI

. . - - - - . - . - . -

. . - - - - . - - - . .

KA DİR MEV LAM NA SİP EY LE Ö LÜ MÜ

. - . - . - . - . - . -

. - - - . . - - . . - -

Nota 19. Seher Yıldızı Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota'15'de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Nazlı yardan bana bir haber geldi” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu, “Eğer doğru ise büktü belimi cümlesinde 7 uyumsuz 4 uyumlu tartım vardır. “Dediler ki yarı yad eller aldı” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu, “Kadir mevlam nasip eyle ölümü” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu durum tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 44 tartımda 21 uyumsuz 23 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

4.5.1.5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem

**ELA GÖZLÜM BEN BU
ELDEN GIDERSEM**

Ritim

Söz

E LA GÖZ LÜM BEN BU EL DEN Gİ DE R SE M

ZÜLFÜ PE Rİ SA Nİ M KAL ME LÜ E ME LÜ L

KE RE METAK LI N DA N CI KA R MA BE Nİ

AĞ LA GÖZ YA ŞI NI SİL ME LÜ L ME LÜ L

Nota 20. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 16’da gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Ela gözlüm ben bu elden gidersem” cümlesinde 11 uyumlu, “Zülfü perişanım kal melül melül” cümlesinde 3 uyumsuz 8 uyumlu tartım vardır. “Kerem et aklından çıkarma beni” cümlesinde 2 uyumsuz 9 uyumlu, “Ağla gözyaşını sil melül melül” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu durum tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 44 tartımda 9 uyumsuz 35 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

4.5.1.6. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz

BAĞLANDI YOLLARIM
(KARACAOĞLANDAN)

BAĞ LAN DI. YOL LA RIM GAL DIM CA RE Sİ ZO YU

GAY RI DÜN YA BA NA A RA

LAN DI GE L GEL DE RİL Dİ DEF

DE RİM AR SIZ A MA N Sİ ZO YU

ÜS TUS DE Dİ ZİL Dİ Sİ RA LAN DI GEL GE Lİ

YAV RUM GEL GE L GÜ LÜM GEL GEL

CA N M GEL GEL GEL

Nota 21. Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 17’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Bağlandı yollarım kaldım çaresiz oy” cümlesinde 4 uyumsuz 9 uyumlu, “Gayrı dünya bana aralandı gel gel” cümlesinde 5 uyumsuz 7 uyumlu tartım vardır. “Derildi dertlerim arsız arasız amansız oy” cümlesinde 2 uyumsuz 11 uyumlu, son

nakarat bölümünde 7 uyumsuz 19 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 64 tartımda 18 uyumsuz 46 uyumlu tartım görülmektedir.

4.5.1.7. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar

BÜLBÜL HAVALANMIŞ

Ritim
Söz

BÜLBÜL HA VA LA N MI S YÜKSEK TE N
U ÇA R HAS BAH ÇA İ ÇİN DE
GÜ LÜM VAR DE Yİ SE Nİ SE VEN A ŞIK
SE RİN DE N GE ÇE R GÜ ZEL LE Rİ ÇİN DE
YA RIM VAR DE Yİ

Nota 22. Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 18’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Bülbül havalanmış, yüksekten uçar” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu, “Has bahçe içinde gülüm var deyi” cümlesinde 7 uyumsuz 4 uyumlu tartım vardır. “Seni seven âşık serinden geçer” cümlesinde 2 uyumsuz 9 uyumlu, “Güzeller içinde yârim var deyi” cümlesinde 7 uyumsuz 4 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 44 tartımda 20 uyumsuz 24 uyumlu tartım görülmektedir.

4.5.1.8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli

ŞU YALAN DÜNYAYA GELDİM GELELİ

The image displays a musical score for the song "Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli". It consists of four staves of music. The first staff has the lyrics "ŞU YA LANDÜN YA YA GE—L DİM GE LE— Lİ (SAZ-----)". The second staff has "TAS TAS İC TİM A ĞU— LA— RI SA ĞI— KE—N (SAZ-----)". The third staff has "KAH PE FE LEK VER MEZ VER ME—Z BE Nİ—M MU RA— DİM (SAZ-----)". The fourth staff has "Vİ RAN GO—Y DU MOR SÜ—M BÜ—L LÜ BA ĞI KEN (SAZ-----)". Below each staff, there are two rows of boxes: a blue row labeled "Ritim" and a red row labeled "Söz". These boxes indicate the rhythmic and prosodic structure of the lyrics.

Nota 23. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 19’da gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Şu yalan dünyaya geldim geleli” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu, “Tas tas içtim ağuları sağ iken” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu tartım vardır. “Kahpe felek vermez vermez benim muradım” cümlesinde 4 uyumsuz 9 uyumlu, “Viran goydu mor sümbüllü bağ iken” cümlesinde 1 uyumsuz 10 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 46 tartımda 15 uyumsuz 31 uyumlu tartım görülmektedir.

4.5.1.9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun

GÜZEL NE GÜZEL OLMUŞSUN
(karacaoğlandan bir deyiş)

Ritim

Söz

GÜZEL NE GÜ ZEL OL MUŞ SUN GÖ RÜ L ME Yİ GÖ RÜ L ME Yİ

Sİ YAH ZÜ L FÜN HAL KA LA N MIŞ A MA NA MA

N Ö RÜ L ME Yİ Ö RÜ L ME Yİ

Nota 24. Güzel Ne Güzel Olmuşsun Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 20’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Güzel ne güzel olmuşsun” cümlesinde 2 uyumsuz 6 uyumlu, “Görülme yi görülmeyi” cümlesinde 4 uyumsuz 4 uyumlu tartım vardır. “Siyah zülfün halkalanmış aman aman” cümlesinde 2 uyumsuz 10 uyumlu, “Örülme yi örülme yi” cümlesinde 3 uyumsuz 5 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 36 tartımda 11 uyumsuz 25 uyumlu tartım görülmektedir.

4.5.1.10. Gönül Gurbet Ele Varma

GÖNÜL GURBET ELE VARMA

GÖ NÜL GUR BE TE LE VAR MA GÖ NÜL GUR BE TE LE VAR MA

YA GE Lİ NİR YA GE LİN MEZ HER GÜ ZE LE ME YİL VER ME

YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GE LEY GE LEY EY

Nota 25. Gönül Gurbet Ele Varma Tartımsal Prozodi Uyumu

Eserin ilk dörtlüğü incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 21’de gösterilmiştir. Eserin ilk kıtasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Gönül gurbet ele varma” cümlesinde 4 uyumsuz 4 uyumlu tekrarı 3 uyumsuz 5 uyumlu tartım vardır. “Ya gelinir ya gelinmez” cümlesinde 1 uyumsuz 7 uyumlu, “Her güzele meyil verme” cümlesinde 4 uyumsuz 4 uyumlu, “Ya sevilir ya sevilmez gel ey gel ey ey” cümlesinde 3 uyumsuz 10 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında 45 tartımda 15 uyumsuz 30 uyumlu tartım görülmektedir.

4.5.1.11. Gine Dertli Dertli İniliyorsun

GINE DERTLİ İNİLİYORSUN

The musical score is written in 9/8 time and consists of ten staves. The lyrics are written below the notes, and prosodic annotations (Ritim and Söz) are shown as boxes with dots above the notes. The tempo is marked as $\text{♩} = 160$.

Ritim

Söz

GI NE DERT Lİ DERT Lİ

İ Nİ Lİ YOR SUN SA RI DUR NAM Sİ NEM

YA RA LAN DI MI HI CEL DEY ME DEN DE

İ Nİ Lİ YOR SUN SA RI DUR NAM

Sİ NE . N YA RA LAN DI MI

YOK SA CI ĞER LE Rİ . N PA RE LEN Dİ Mİ

$\text{♩} = 160$

PA RE LEN Dİ Mİ

YOK SA SA NA YAD DÜ ZEN Mİ

DÜZ DÜ LE . . . R PER DE LE Rİ . . . N

Nota 26. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-1)

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife-2)

TEL TE LE Dİ..P ÜZ DÜ LE...R TEL LE
RI Ni SİR MA DAN MI SUZ DÜ LE...R
AL LI DA DUR NAM TEL Lİ DE DUR NAM Sİ NEN DE YA.. RA
İAN Dİ Mİ YOK SA CI GE...R
LE RİN PA RE LEN Dİ Mİ
HA VA YI E Yİ DE Lİ GÖ NÜL HA VA YI
AY DOĞ MA DAN SAV KI DUT MUŞ O YA
Yİ TÜRK MEN KI Zİ KA TA RET MİŞ
MA YA.. Yİ ÇE KİP Gİ DER BİR GÖZ LE Rİ
SÜR ME Lİ

Nota 27. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-2)

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife-3)

HA YI HA _YI CE Kİ Pİ Gİ DER Bİ GÖZ LE Rİ
SÜR ME Lİ
CE KİP Gİ DER BİR GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ
KU RU KÜ TUK
VAN MA YIN CA TÜ TER Mİ AK GER DAN DA ÇE TE BEN LER
Bİ TER Mİ VAK Tİ GEL ME YİN CE BÜL BÜ LÖ TER Mİ
Ö TUP Gİ DE...R BİR GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ
HAY HA _YI
HAY HA _YI DE RE KE NA RİN DA YER LER HUR MA _YI
KI LA VU ZE DER LER TEL Lİ DUR NA _YI AK GÖĞ SÜ NÜS

Nota 28. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-3)

GİNE DERTLİ İNİLİYORSUN
(Sahife - 4)

TUN DE İ Lİ K DÜĞ ME Yİ CÖ ZÜP Gİ DE_R Bİ GÖZ LE Rİ

SÜR ME Lİ HA YI HA _YI CÖ ZÜP Gİ DER

Bİ GÖZ LE Rİ SÜR ME Lİ

GA RA COĞ LAN DER Kİ GEC Tİ NE FA _Y DA

Bİ VE FA KAL MA DI O Kİ LE YAY DA

Bİ VE FA GAL MA DI O Kİ LE YAY DA

♩ = 160

Nota 29. Gine Dertli Dertli İniliyorsun Tartımsal Prozodi Uyumu (s-4)

Eser bütünüyle incelendiğinde, tartımsal olarak prozodi uyumu yukarıda bulunan nota 22-23-24 ve 25’de gösterilmiştir. Eserin ilk mısrasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Gine dertli dertli iniliyorsun” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu, “Sarı durnam sinen yaralandı mı” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu tartım vardır. “Hiç el değmeden de iniliyorsun” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu, “Sarı durnam sinen yaralandı mı” cümlesinde 3 uyumsuz 8 uyumlu tartım vardır. “Yoksa ciğerlerin parelendi mi” cümlesinde 2 uyumsuz 9 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Birinci mısrayı ikinciye bağlayan “Pareledi mi” cümlesinde 3 uyumsuz 2 uyumlu tartım tespit

edilmiştir. Genel olarak bu bölüme bakacak olursak 60 tartımda 21 uyumsuz 39 uyumlu tartım görülmektedir.

Eserin ikinci mısrasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Yoksa sana yâd düzen mi düzdüler” cümlesinde 8 uyumsuz 3 uyumlu, “Perdelerin tel tel edip üzdüler” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu tartım vardır. “Tellerini sırmadan mı süzdüler” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu, “Allıda turnam tellide turnam sinen de yaralandı mı” cümlesinde 6 uyumsuz 12 uyumlu, “Yoksa ciğerlerin parelendi mi” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Bu bölüme genel olarak bakıldığında 62 tartımda 30 uyumsuz 32 uyumlu tartım görülmektedir.

Eseri üçüncü mısrasında ki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Havayı ey deli gönül havayı” cümlesinde 7 uyumsuz 5 uyumlu, “Ay doğmadan şavkı tutmuş ovayı” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu tartım vardır. “Türkmen kızı katar etmiş mayayı” 7 uyumsuz 4 uyumlu, “Çekip gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Bu mısrayı diğerine bağlayan ara bölümdeki “Havayı çekip gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 6 uyumsuz 8 uyumlu, “çekip gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu tartım vardır. Bu bölüme genel olarak bakıldığında 70 tartımda 38 uyumsuz 32 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

Eserin dördüncü mısrasındaki cümlelere göre açıklayacak olursak: “Kuru kütük yanmayınca tüter mi” cümlesinde 3 uyumsuz 8 uyumlu, “Ak gerdanda çifte benler biter mi” cümlesinde 5 uyumsuz 5 uyumlu tartım vardır. “Vakti gelmeyince bülbül öter mi” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu, “Ötüp gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Bu bölüme genel olarak bakıldığında 44 tartımda 19 uyumsuz 25 uyumlu tartım olduğu görülmektedir.

Eserin son mısrasında bulunan cümlelere göre açıklayacak olursak: “Hay hay, hay hay dere kenarında yerler hurmayı” cümlesinde 6 uyumsuz 9 uyumlu, “Kılavuz ederler telli turnayı” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu tartım vardır. “Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi” cümlesinde 6 uyumsuz 5 uyumlu, “Çözüp gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 5 uyumsuz 6 uyumlu tartım vardır. “Hay hay çözüp gider bir gözleri sürmeli” cümlesinde 7 uyumsuz 7 uyumlu tartım vardır. “Karacaoğlan der ki geçti ne fayda” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu, “Bi vefa kalmadı o ile yay da” 7

uyumsuz 4 uyumlu, son olarak “Bi vefa kalmadı ok ile yay da” cümlesinde 4 uyumsuz 7 uyumlu tartım tespit edilmiştir. Bu bölüme genel olarak bakıldığında 95 tartımda 44 uyumsuz 51 uyumlu tartım görülmektedir.

Bu eserde toplam 331 tartım vardır. Bunlardan 152 si uyumsuz geri kalan 179 tartım uyumludur.

BÖLÜM V

5. SONUÇ

Bu bölüm araştırmanın bulgularına göre oluşturulan sonuç bölümünden oluşmaktadır. Alt problemlerin sırasıyla sonuç bölümleri yazılmıştır.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Karacaoğlan Gurbette Ömrüm Gececek adlı şiirinde gurbetlik, yalnızlık, hasret ve sevdalık konuları üzerinde durmaktadır. Sevdalık çekerken kendi yoksulluğunu da dile getirmektedir. Yaşadıklarından çıkardıklarıyla bir gün bedenlerin toprağa gideceğini söyler dünya fani diyerek nasihatler verir.

Karacaoğlan Kula Sevdığım Kula adlı şiirinde sevdalı ve coşkulu bir dil ile sevdiğine olan duygularını anlatmıştır. Şiirinde sevdiğini kaybetme endişesi içerisinde olduğu da görülmektedir.

Karacaoğlan'ın Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri adlı şiirinde ayrılık, gurbetlik konularını işlemiştir. Şiirinde ayrılık acısı fazlasıyla çektiği, yâre kavuşmada ümitsizliğe kapıldığı da anlaşılmaktadır.

Karacaoğlan'ın Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) adlı şiirinde sevdalık, acı, ayrılık acısı ve sitem duygularını ele almıştır. Yârini yâd eller alması haberinden duyduğu acı büyüktür. Yârden canı pahasına da vazgeçmediğini belirtmektedir.

Karacaoğlan'ın Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem adlı şiirinde gurbetlik, aşk, sitem ve karamsarlık duygularını ele almıştır. Gurbete ellere gittiğinde yârinin kendini unutmamasını ister ve gözü başkalarını görsün istememektedir.

Karacaoğlan'ın Bağlandı Yollarım adlı şiirinde yâre olan hasret, ayrılık acısı ve çaresizlikle ilgili hissettiği duyguları ele almıştır. Kendini de büyük sıkıntılar içerisinde hissetmekte ve ısrarla yârinin görmek istemektedir.

Karacaoğlan'ın Bülbül Havalanmış adlı şiirinde sevdalık, yre olan sitem duygularını işlemiştir. Yre övgüler ederken aynı zamanda da sitem duygularını da belirtir ve canını uğruna esirgemeyeceğini söyler.

Karacaoğlan'ın şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli adlı şiirinde sitem etme ve tükenmişlik duygularını belirtmiştir. Ömrünün hep zorluklarla geçtiğini anlatmaktadır.

Karacaoğlan'ın Güzel Ne Güzel Olmuşsun adlı şiirinde yre olan hasret duygusunu anlatmakta ve yârine yakınlışamadığından duyduğu sevginin azaldığını belirtmektedir. Soğumasının sebeplerini de belirtmiştir.

Karacaoğlan'ın Gönül Gurbet Ele Varma adlı şiirinde sevdalık konusunu işlemiştir. Güzel alınmanın zorluğundan bahseder ve her güzele meyil vermemesi konusunda nasihat edercesine anlatmaktadır.

Karacaoğlan'ın Gine Dertli Dertli İniliyorsun adlı eserinde dertleşme ve sevdalık konuları vardır. Karacaoğlan sazı ile dertleşmekte ve bir Türkmen kızını gönül vermektedir. Türkmen kızının çekip gitmesi Karacaoğlan'ı derinden etkilemiştir.

Karacaoğlan'ın etkileyici üslubu ile eserlerinde adeta okuyan her kişiye öğüt verir nitelikte olup ve insan hayatında yaşanabilinecek, karşılaşılabilinecek türden konular ele alınmıştır. Karacaoğlan'ın şiirlerinde, halktan geldiği ve gezgin bir insan olduğu gözünün yükseklerde olmadığı ağırlıklı olarak yar hasreti, gurbetlik, ayrılık acısı, sitem konuları işlediği görülmektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Gurbette Ömrüm Gececek türküsü için Orhan Hakalmaz'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *gurbet, yalnızlık, ayrılık acısı, umutsuzluk, acı* ve *özlem* olduğu tespit edilmiştir.

Kula Sevdiğim Kula türküsü için Sevcan Orhan'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *heyecan, aşk, umut* ve *neşe* olduğu tespit edilmiştir.

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri türküsü için Ender Balkır ve Sevcan Orhan'ın düet yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *ayrılık acısı, gurbetlik, acı, özlem* ve *yalnızlık* olduğu tespit edilmiştir.

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) türküsü için Arif Sağ ve Belkıs Akkale'nin düet yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *ayrılık acısı, özlem, umutsuzluk, gurbetlik* ve *acı* olduğu tespit edilmiştir.

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem türküsü için Mükerrerem Kemertaş'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *ayrılık acısı, acı/hasretlik* ve *özlem* olduğu tespit edilmiştir.

Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz türküsü için Sevcan Orhan'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *çaresizlik, içlenme* ve *acı* olduğu tespit edilmiştir.

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar türküsü için Ayfer Vardar'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular *aşk, umut* ve *özlem* olduğu tespit edilmiştir.

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli türküsü için Zülfü Livaneli'nin yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak

hissedip işaretlediği duygular *umutsuzluk, çaresizlik, sitem, acı ve yalnızlık* olduğu tespit edilmiştir.

Güzel Ne Güzel Olmuşsun türküsü için Neşet Ertaş'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular sırasıyla *aşk, özlem ve içlenme* olduğu tespit edilmiştir.

Gönül Gurbet Ele Varma türküsü için Orhan Hakalmaz'ın yorumu dinletilmiştir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular sırasıyla *aşk, çaresizlik/içlenme ve acı* olduğu tespit edilmiştir.

Gine Dertli Dertli İniliyorsun türküsü Devrim Kaya'nın yorumu dinletilmiştir. Alınan sonuçlar yukarıda bulunan tablodaki gibidir. Görüşmede alınan sonuçlara göre türküyü dinleyenlerin en yoğun olarak hissedip işaretlediği duygular sırasıyla *acı/içlenme, çaresizlik ve ayrılık acısı* olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan görüşme çalışmasında genel olarak 11 türküye bakıldığında; *acı, özlem, ayrılık acısı, aşk, çaresizlik, içlenme, gurbetlik, umutsuzluk ve yalnızlık* duyguları yoğun olarak dinleyenler tarafından hissedildiği görülmektedir.

Türküler**Duygular**

-
1. Gurbette Ömrüm Geçecek	<i>Gurbet, yalnızlık, ayrılık acısı, umutsuzluk, acı ve özlem</i>
2. Kula Sevdiğim Kula	<i>Heyecan, aşk, umut ve neşe</i>
3. Seyyah Oldum	<i>Ayrılık acısı, gurbetlik, acı, özlem ve yalnızlık</i>
4. Seher Yıldızı	<i>Ayrılık acısı, özlem, umutsuzluk, gurbetlik ve acı</i>
5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden	<i>Ayrılık acısı, acı/hasretlik ve özlem</i>
6. Bağlandı Yollarım	<i>Çaresizlik, içlenme ve acı</i>
7. Bülbül Havalanmış	<i>Aşk, umut ve özlem</i>
8. Şu Yalan Dünyaya	<i>Umutsuzluk, çaresizlik, sitem, acı ve yalnızlık</i>
9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun	<i>Aşk, özlem ve içlenme</i>
10. Gönül Gurbet Ele Varma	<i>Aşk, çaresizlik/içlenme ve acı</i>
11. Gine Dertli Dertli	<i>Acı/içlenme, çaresizlik ve ayrılık acısı</i>
-

Tablo 12. Duygular Genel Bakış

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Karacaoğlan'ın bestelenmiş 11 eseri çeşitli yorumculardan dinlenilmiştir ve eserlerin müziğinin hissettirdiği duygular sözel olarak yorumlanması yapılmıştır. Alınan sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Gurbette Ömrüm Gececek adlı eser Orhan Hakalmaz'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türkünün müziğinde, kaval açış yapar ve hicaz makamını tanıtır. Kaval ile piyano ile uyum içerisinde açış tamamladıktan sonra perdesiz gitarla türkünün ana ezgisi çalınmaktadır. Ardından bağlamada katılarak orkestra toplu bir şekilde ezgiyi çalmaktadır. Ezgide hüznün vardır, gurbetlik ve sevdalık konuları işlenmiştir. Eser yavaş bir tempoda icra edilmiştir.

Kula Sevdiği Kula adlı eser Sevcan Orhan'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküyeye, trompet, kaşık ve bas darbukayla bir kompozisyon şeklinde başlangıç yapılmıştır ve ardından eserin ana melodisi bağlamayla çalınmıştır. Eser coşkulu ve tempolu bir şekilde icra edilmiştir. Ezgide insanın özlemi, sevdiğine kavuşma isteği neşeli ve coşkulu bir biçimde anlatılmıştır.

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri adlı eser Ender Balkır ve Sevcan Orhan'ın düet yorumu dinlenilmiştir. Bu türküyeye, kabak kemanenin giriş ezgisini yanık bir şekilde çalması ile başlamaktadır. Bu türkünün ezgisi sanki bizlere ayrılığın vermiş olduğu acıdan, çaresizlikten yorgun ve bitap düşmüş bir insanı anlatmaktadır. Ezgide ayrılığın ve gurbetliğin verdiği acı hissedilmektedir. Eser yavaş bir tempoda seslendirilmiştir.

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) adlı eser Arif Sağ ve Belkıs Akkale'nin düet yorumu dinlenilmiştir. Bu türküyeye, bağlamanın ana ezgiyi çalmasıyla başlar ve ikinci tekrarında mey tek başına ezgiyi çalmaktadır. Ezgi insana hüznün vermekte, ayrılığın ve özlemin vermiş olduğu acıyı tattırmaktadır. Türkü yavaş bir tempoda icra edilmiştir.

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem adlı eser Mükerrrem Kemertaş'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküde, bağlamalar alt yapıda duyulan davul ve bas bağlamanın birbirine uyumuyla türküyeye başlanır. Ezgi dinleyene adeta bir ağırlık, bir

sızı hissi vermektedir. Eserin şiirinde olduğu gibi müziğinde de ayrılık acısı, hasretlik ve özlem duygusu ön plandadır. Eser orta tempoda icra edilmiştir.

Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz adlı eser Sevcan Orhan'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküye kaval açılıyla başlanılmıştır. Yapılan bu açış bizleri türküye hazırlamakta ve makamı hissettirmektedir. Bir süre sonra alt yapıda klavyenin dem sesi ile kavalın yapmış olduğu açış desteklenir. Eserde çaresizlik, acı ve hasretlik duyguları anlatılmaktadır. Eser yavaş bir tempoda icra edilmiştir.

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar adlı eser Ayfer Vardar'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküye ilk olarak şelpe sazı girer, alt yapıda da perküsyonlar ve gitarın berrak bir şekilde tınlayan akorları dinleyenin kulaklarına takılmaktadır. İkinci tekrarda divan bağlamanın ezgiyi çalmaktadır. Temponun orta halli olması ve ezginin tek düze gitmesi dinleyende sakinlik yaratır, yorulan bir insanın yol kenarında dinlenmesi gibi veya acı içinde dinlenme de denilebilir. Eserin mısralarında anlatılan yorgunluğu eserin müziğinde de hissedilmektedir.

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli adlı eser Zülfü Livaneli'nin yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküye bağlamanın ana ezgiyi çalmasıyla başlanır burada bağlamanın agresif stili dinleyeni gergin bir yapıya büründürmektedir. Livaneli'nin sade okuma tarzı türküdeki yorgunluğu, ümitsizliği anlatılmaktadır. Eserin mısralarında anlatılan yorgunluk ve bıkkınlık müziğe sitem edencesine yansımıştır ve ezgi hızlı bir tempoda icra edilmiştir.

Güzel Ne Güzel Olmuşsun adlı eser Neşet Ertaş'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküde, kısa bir açış yapılmış ardından türkünün ana ezgisini bağlama tek olarak çalmıştır. Dinlenen müziğin içinde insanın tükenmişlikten sendeleyerek yolda yürüdüğünü hayal ettiricesine bir görüntü vardır. Sözlerde anlatılan aşk, hasretlik ve yâre olan sitemler eserin müziğine de yansımıştır. Ezgi ağır ve yer yer serbest bir stilde icra edilmiştir.

Gönül Gurbet Ele Varma adlı eser Orhan Hakalmaz'ın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türküde kaval ana ezgiyi çalar ve bir süre sonra diğer nefesli sazlarda katılır. İkinci tekrarda bağlamalar da katılarak ezgi toplu bir şekilde çalınmıştır. Ezgide aşk gurbet ve acı konuları işlenmiştir. Ezgi orta bir tempoda icra edilmiştir.

Gine Dertli Dertli adlı eser Devrim Kaya'nın yorumundan dinlenilmiştir. Bu türkü bağlamanın tok ve kararlı dokunuşlarıyla eserin giriş ezgisini çalmasıyla başlar. Alt yapıda duyulan bas gitar eşliği de çok hoş bir duyum ortaya çıkarmaktadır. Eser semah türünde olup birden fazla bölümden oluşmaktadır dolayısıyla temposu yer yer değişmektedir. Sözlerde anlatılmak istenen duygular çok güzel bir biçimde eserin müziğine yansımıştır. Eserin söz ve müzik uyumu insanı etkisi altına almaktadır.

Sözleri Karacaoğlan'a ait olan 11 eserin icraları genel olarak ağır ve orta tempodadır. Eserlerin icralarında farklı enstrümanlar kullanılmış ve farklı yorumcular tarafından seslendirilmiştir. Bir yorumcunun birden fazla Karacaoğlan türküsü okuduğu da görülür. Türkülerin anlatmak istediği konular eserin müziğine de yansımakta ve dinleyeni konuyla duygusal olarak etkilemektedir. Eserlerin müziğinin konusu genellikle gurbet, sevda, ayrılık acısı, acı ve hasretlik üzerine kurulmuştur.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Karacaoğlan'ın Gurbette Ömrüm Gececek adlı eserin müziği Hicaz makamında (Garip ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 12/8'lik usulün 3+3+3+3 şeklindedir. Eserin müziği ise Atınç Emnalar'a aittir. Yöresi ise bilinmemektedir.

Karacaoğlan'ın Kula Sevdiğim Kula adlı eserin müziği Muhayyer makamında (Kerem ayağı) ve usul yapısı 2/4'lük olarak bestelenmiştir. Eserin yöresi ve kaynak kişisi bilinmemektedir.

Karacaoğlan'ın Seyyah Oldum Gezdim Gurbet İlleri adlı eserin müziği Uşşak makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 10/8'lik usulün 2+3+2+3 şeklindedir. Eserin kaynak kişisi ve yöresi bilinmemektedir.

Karacaoğlan'ın Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı) adlı eserin müziği Hüseyini makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve 12/8'lik usulün 3+3+3+3 şeklindedir. Eserin müziği İsmail Özden'e aittir.

Karacaoğlan'ın Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem adlı eserin müziği Uşşak makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 2/4'lüktür. Eserin müziğinin kaynak kişisi Hulusi Seven'dir. Derleyen kişi ise Emin Aldemir'dir. Yöresi ise Erzurum'dur.

Karacaoğlan'ın Bağlandı Yollarım adlı eserin müziği Hüseyini makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir. Eserde birden fazla usul kullanıldığı görülmektedir. usul yapısı 19/8'lik usulün yapısına sahiptir ve eserde farklı usul kalıplarının kullanıldığı da görülmektedir. Bunlar; 19/8'lik usulün 2+2+2+2+3+2+3+3 şekli 13/8'lik usulün 2+2+2+2+3+3 şekli, 10/8'lik usulün 3+2+3+2 şekli, 13/8'lik usulün 3+2+2+3+3 şeklindedir. Eserin müziğinin kaynak kişisi Ali Sultandır ve yöresi ise Yıldızeli'dir.

Karacaoğlan'ın Bülbül Havalanmış adlı eserin müziği Uşşak makamında (Kerem ayağı) bestelenmiş olup 4/4'lük usul yapısına sahiptir. Eserin müziğinin kaynak kişisi bilinmemektedir. Notaya alan kişi Mehmet Özbek'tir ve eserin yöresi Erzincandır.

Karacaoğlan'ın Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli adlı eserin müziği Uşşak makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 7/8'lik usulün 3+2+2 şeklindedir.

Eserin müziğinin kaynak kişisi ve derleyen kişi Süleyman Yıldız'dır. Yöresi ise Tunceli'dir.

Karacaoğlan'ın Güzel Ne Güzel Olmuşsun adlı eserin müziği Karcığar makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 4/4'lüktür. Eserin müziğinin kaynak kişisi Âşık Mehmet Yanık'tır ve derleyen kişi Muzaffer Sarısözen'dir. Yöresi ise Kahramanmaraş'tır.

Karacaoğlan'ın Gönül Gurbet Ele Varma adlı eserin müziği Muhayyer makamında (Kerem ayağı) bestelenmiştir ve usul yapısı 2/4'lüktür. Eserin kaynak kişisi Hüseyin Kırmızıgül olup derleyen kişi Muzaffer Sarısözen'dir. Eserin yöresi ise Gaziantep'tir

Karacaoğlan'ın Gine Dertli Dertli İniliyorsun adlı eserin müziği Hüseyini, Uşşak, Karcığar makamlarında (Kerem Ayağı) bestelenmiştir. Eserde birden fazla usul yapılarına rastlanılmıştır. Bunlar; 9/8'lik usulün 2+2+3+2 şekli, 8/8'lik usulün 3+2+3 şekli, 9/8'lik usulün 2+2+2+3 şekli, 2/4'lük usul, 3/4'lük usul 9/8'lik usulün 2+3+2+2 şeklindedir.

Genel olarak özetleyecek olursak; Karacaoğlan'ın eserlerinin Anadolu'nun farklı yörelerinde rastlanmaktadır. İncelenen 11 eser Türk Halk Müziğinin Kırık Hava türündedir. Karacaoğlan'ın eserleri bestelenirken Türk Halk Müziğinin farklı usulleri ve makamları (ayakları) kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan en sık rastlanana Uşşak makamı (Kerem ayağı) ve 2/4'lük ve 4/4'lük usul kalıplarıdır. Eserlerini birden fazla kişinin müziğini bestelediği görülmektedir.

Eserin Adı	Makam(Ayak)	Usuller
1- Gurbette Ömrüm Geçecek	Hicaz Makamı (Garip Ayağı)	12/8 (3+3+3+3)
2- Kula Sevdığım Kula	Genişletilmiş Muhayyer Makamı (Kerem Ayağı)	2/4
3- Seyyah Oldum Gezdim Gurbet Elleri	Uşşak Makamı (Kerem Ayağı)	10/8 (2+3+2+3/3+2+2+3)
4- Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi (Seher Yıldızı)	Hüseyini Makamı (Kerem Ayağı)	12/8 (3+3+3+3)
5- Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	Uşşak Makamı (Kerem Ayağı)	2/4
6- Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz	Hüseyini Makamı (Kerem Ayağı)	19/8 (2+2+2+2+3+2+3+3) 13/8 (2+2+2+2+3+3) 10/8 (3+2+3+2) 13/8 (3+2+2+3+3)
7- Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar	Uşşak Makamı (Kerem Ayağı)	4/4
8- Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli	Uşşak Makamı (Kerem Ayağı)	7/8 (3+2+2)
9- Güzel Ne Güzel Olmuşsun	Karcıgar Makamı (Kerem Ayağı)	4/4
10- Gönül Gurbet Ele Varma	Muhayyer Makamı (Kerem Ayağı)	2/4
11- Gine Dertli Dertli İniliyorsun	Hüseyini, Uşşak, Karcıgar Makamı (Kerem Ayağı)	9/8 (2+2+3+2) 8/8 (3+2+3) 9/8 (2+2+2+3) 2/4 – 3/4 9/8 (2+3+2+2)

Tablo 13. Türkülerin Müzikal Analizi

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Gurbette Ömrüm Gececek adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 32 tartımda 13 uyumsuz 19 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Kula Da Sevdiğim Kula adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 31 tartımda 14 uyumsuz 17 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Seyyah Oldum Gezdim Gurbet İlleri adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 44 tartımda 20 uyumsuz 24 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 44 tartımda 21 uyumsuz 23 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 44 tartımda 9 uyumsuz 35 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 64 tartımda 18 uyumsuz 46 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 44 tartımda 20 uyumsuz 24 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 46 tartımda 15 uyumsuz 31 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Güzel Ne Güzel Olmuşsun adlı eserin notasına bakılarak, ilk dördlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 36 tartımda 11 uyumsuz 25 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Gönül Gurbet Ele Varma adlı eserin notasına bakılarak, ilk dörtlüğü tartımsal prozodi uyumu olarak incelendiğinde 45 tartımda 15 uyumsuz 30 uyumlu tartım tespit edilmiştir.

Gine Dertli Dertli İniliyorsun adlı eserin notasına bakılarak, tartımsal prozodi uyumu olarak bütünüyle incelendiğinde; ilk bölümde 60 tartımda 21 uyumsuz 39 uyumlu tartım, ikinci bölümde 62 tartımda 30 uyumsuz 32 uyumlu tartım vardır. Üçüncü bölümde 70 tartımda 38 uyumsuz 32 uyumlu tartım, dördüncü bölümde 44 tartımda 19 uyumsuz 25 uyumlu tartım vardır. Son bölümde ise 95 tartımda 44 uyumsuz 51 uyumlu tartım görülmektedir. Esere genel olarak bakıldığında toplam 331 tartım vardır. Bunlardan 152 si uyumsuz geri kalan 179 tartım uyumludur.

Karacaoğlan'ın 11 eserinin tartımsal olarak prozodi uyumu aşağıdaki tabloda kısaca verilmiştir. Gine Dertli Dertli iniliyorsun türküsü bütünüyle incelenmiştir. Diğer 10 türkü ilk dörtlüğe göre veriler yazılmıştır.

Eser Adı	Uyumsuz Tartım	Uyumlu Tartım	Toplam Tartım
1- Gurbette Ömrüm Gececek	13	19	32
2- Kula Sevdiği Kula	14	17	31
3- Seyyah Oldum Gezdim Gurbet İlleri	20	24	44
4- Nazlı Yardan Bana Bir Haber Geldi	21	23	44
5- Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem	9	35	44
6- Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz	18	46	64
7- Bülbül Havalanmış Yüksekten Uçar	20	24	44
8- Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli	15	31	46
9- Güzel Ne Güzel Olmuşsun	11	25	36
10- Gönül Gurbet Ele Varma	15	30	45
11- Gine Dertli Dertli İniliyorsun	152	179	331

Tablo 14. Tartımsal Prozodi Uyumu

KAYNAKÇA

- Ateş Müzik. (2013). *Orhan Hakalmaz Gönül Gurbet Ele Varma*. [Video]. (Erişim)
<https://www.youtube.com/watch?v=XB3oWLTAW5Q>, 02.12.2015.
- Ayfer Vardar. (2015). *Ayfer Vardar-Bülbül Havalanmış*. [Video]. (Erişim)
https://www.youtube.com/watch?v=2RMD_InTz84, 02.12.2015.
- Baki, Yasemin, *Mevlana'nın Mesnevî'sinde Halk Edebiyatı ve Halk Kültürü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize, 2011.
- Bilgin, Selçuk, "Eğitim Müziğinde Prozodi", *1924–2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi*, Isparta, Sdü yayın evi, 2004, (Erişim)
<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/S-Bilgin.pdf>, 21.02.2016.
- Bora, Salih, *Atınç Emnalar'ın Hayatı*, 2011, (Erişim)
www.turksanatmuzigi.org/sanatcilarimiz/bestekarlarimiz/atinc-emnalar,
 04.05.2015.
- Büyüköztürk, Şener, vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, İstanbul, Pegem Akademi, 2013.
- DojehSor's Channel. (2012). *Sevcan Orhan Kula Da Sevdiğim*. [Video]. (Erişim)
<https://www.youtube.com/watch?v=UYgQZS27dQ>, 02.12.2015.
- Elçi, Armağan, "Semah Geleneğinin Uygulanması", *Hacı Bektaş Veli Dergisi*, Sayı: 12, 1999, s. 1–23.
- Fuat, Mehmet, *Karacaoğlan*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1995.
- Kangal, Sinan, *Edebiyat El Kitabı*, İstanbul, Sıradışıanaliz Yayınları, 2012.
- Kobotarian, Nabi, *Tebriiz Aşıklık Geleneği ve Aşık Edebiyatı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2008.

Kaplan, Ayten, *Kültürel Müzikoloji*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 2008.

Kaynar, Ümit, *Türk Halk Kültürü ve Halk Müziği*, İstanbul, Ege Yayınları, 1996.

Marka Müzik Yapım Dağıtım. (2014). *Ender Balkır Feat Sevcan Orhan- Seyyah Oldum (official video)*. [Video]. (Erişim) <https://www.youtube.com/watch?v=SkS80j7sItE>, 02.12.2015.

Netd Müzik. (2014). *Arif Sağ-Belkıs Akkale-Seher Yıldızı(Münhasıran)*. [Video]. (Erişim) <https://www.youtube.com/watch?v=N5YjNrZijXQ>, 02.12.2015.

Nurettin Erdogan. (2014). *Devrim Kaya Yine Dertli Dertli- Semah*. [Video]. (Erişim) <https://www.youtube.com/watch?v=a93NqOS3uc8>, 02.12.2015.

Ol Adular Bize Meyhur Demişler. (2013). *Zülfü Livaneli-Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli*. [Video]. (Erişim) <https://www.youtube.com/watch?v=U-NnTnGmya0>, 02.12.2015.

Arif, Ozan, *Bilinen İlk Ozan*, (Erişim) www.ozan-arif.net/index.php/ozanl-k, 06.01.2015.

Özdemir, Erdem, “Âşık ve Ozan Kavramlarının Günümüz Türkiye’inde Müzikal ve Edebi Yönden Tanımlanması”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 34, 2013, s.1–17.

Özkan, İ.Hakkı, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri*, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2014.

Pınar Altuntaş. (2016). *Orhan Hakalmaz - Gurbette Ömrüm Geçecek*. [Video]. (Erişim) <https://www.youtube.com/watch?v=s4RpGuXxC1k>, 20.03.2016.

Sözer, Vural, *Müzik Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2014.

Tanrıkorur, Cinuçen, *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi*, İstanbul, Dergah Yayınları, 2011.

Tekin, H.Selen, “Şâir ve Besteci Arasındaki Âhenk”, *Turkish Studies*, 6/3, 2011, s. 329–354.

Tdk, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.

Trt Müzik Dairesi Başkanlığı, *Türk Halk Müziği Nota Arşivi*, [CD-ROM], 2008.

Tuğcular, Erdal, “Eğitim Müziği Besteleme Dersinde İzlenen Yöntemler (Gazi Üniversitesi Örneği)”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, 2015, s. 1–12.

Wikipedia, *Halk Ozanı* (Erişim)
tr.wikipedia.org/wiki/Halk_ozan%C4%B1#20._y.C3.BCzy.C4.B11,
07.04.2016.

Yakıcı, Ali, vd., *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2010.

Yıldırım, Ali, ve Şimşek, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.

Yunus Akgün. (2014). *Neşet Ertaş - Güzel Ne Güzel Olmuşsun*. [Video]. (Erişim)
https://www.youtube.com/watch?v=2RMd_InTz84, 02.12.2015.

Yunus Bayır. (2014). *Mükerrem Kemertaş-Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem*. [Video]. (Erişim) https://www.youtube.com/watch?v=GyxN_f5uTJo, 02.12.2015.

Zülal Özkurt. (2015). *Bağlandı Yollarım Kaldım Çaresiz Sevcan Orhan*. [Video]. (Erişim) https://www.youtube.com/watch?v=WfYh_mPgrAU, 02.12.2015.

EKLER**Ek-1: Görüşme Örneği**

Ek-1: Görüşme Örneği**YÖNERGE**

Yüksek lisans tezi kapsamındaki bu görüşmede, Karacaoğlan eserlerinin dinleyici kitlesi üzerindeki duyuşsal etkileri araştırılmaktadır. Araştırma için hazırlanan görüşmeye samimi vereceğiniz yanıtlar sonuç belirlemeye önemli katkılar sağlayacaktır. Samimi bir biçimde doldurmanızı rica eder, katkılarınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı

Mahmut TARHAN

Dinleyeceğiniz türkülerin sizde hissettirmiş olduğu bir veya birden fazla duyguyu aşağıda bulunan listedeki duyguların numaralarına göre ilgili türkünün karşısına yazınız.

1. Acı	5. Gurbetlik	9. Mutluluk	13. Umut
2. Aşk	6. Hasretlik	10. Neşe	14. Umutsuzluk
3. Ayrılık Acısı	7. Heyecan	11. Özlem	15. Vicdan Azabı
4. Çaresizlik	8. İçlenme	12. Sitem	16. Yalnızlık

Türküler

1. Gurbette Ömrüm Gececek...../...../...../...../...../...../...../...../.....
2. Kulada Sevdiğim Kula...../...../...../...../...../...../...../...../.....
3. Seyyah Oldum Gezdim...../...../...../...../...../...../...../...../.....
4. Seher Yıldızı Ayırdı Bizi...../...../...../...../...../...../...../...../.....
5. Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem...../...../...../...../...../...../...../...../.....
6. Bağlandı Yollarım...../...../...../...../...../...../...../...../.....
7. Bülbül Havalanmış...../...../...../...../...../...../...../...../.....
8. Şu Yalan Dünyaya Geldim Geleli...../...../...../...../...../...../...../...../.....
9. Güzel Ne Güzel Olmuşsun...../...../...../...../...../...../...../...../.....
10. Gönül Gurbet Ele Varma...../...../...../...../...../...../...../...../.....
11. Yine Dertli Dertli...../...../...../...../...../...../...../...../.....

